

Tilläggsyrkande
2022-11-04

(MP, V, S, C, D)

Ärende nr 2.1.15

Yrkande angående redovisning av uppdrag att utreda organisering av skolskjuts för elever i förskoleklass

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Trafiknämnden och Grundskolenämnden får i uppdrag att till 2023 förändra organisationen för resor till fritidshem i enlighet med den utredning som redovisas i tjänsteutlåtandet.
2. Grundskolenämnden får i uppdrag att revidera sina riktlinjer för skolskjuts med tillägg av skolskjuts till och från fritidshem inklusive definition av målgrupper mm.
3. Behovet att flytta kostnadsposten från trafiknämnden till grundskolenämnden för 2023 hänskjuts till partiernas budgetberedning.

Yrkandet

Stadsledningskontoret bedömer att resor till och från fritidshemmet med fördel kan organiseras inom grundskolenämnden. Det skulle skapa trygga resor till och från fritidshemmet för elever i målgruppen. Att förbättra livskvaliteten och möjligheterna för barn med funktionsnedsättning att aktivt delta i samhället och att kunna ta del av fritidshemmets verksamhet är viktigt ur ett barnperspektiv. Dessutom skulle förändringen även underlätta för elevernas vårdnadshavare genom att minska antalet myndighetskontakter.

Dagens resor till fritidshem med färdtjänst är problematiska för en del barn. Färdtjänsten erbjuder inte fast förare utan barnen kan möta olika förare vid varje resa och det sker också samplanering för alla typer av färdtjänstresenärer. Dessutom har förarna i färdtjänsten inte samma kompetens och utbildning för barn som förare för skolskjuts har. Den nya organiseringen skulle bättre tillgodose de individuella behov som barnen har, bland annat när det gäller kontinuitet och struktur.

Utredningen och remissvaren från berörda förvaltningar visar att förändringarna inte bedöms innebära någon betydande kostnadspåverkan för Göteborgs Stad som helhet. Men däremot behöver den kostnadspost som idag används av trafiknämnden för resor till och från fritidshem flyttas över till grundskolenämnden, samt att grundskolenämnden genomför en organisering för resorna till fritidshem i linje med utredningen i tjänsteutlåtandet.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2022-10-07

Diarienummer 1270/21

Handläggare

Nina Bergman, Charlotta Bjerhem, Lina Tjernberg

Telefon: 031-368 01 84, 031-368 05 88, 031-368 01 16

E-post: nina.bergman@stadshuset.goteborg.se

Redovisning av uppdrag att utreda organisering av skolskjuts för elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskola så att den inkluderar fritidshem

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

Kommunfullmäktiges uppdrag 2021-09-30 § 10 till kommunstyrelsen att utreda hur staden kan organisera skolskjuts för elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskola så att den inkluderar fritidshem, förklaras fullgjort.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen beslutade 2022-04-06 § 308 att remittera stadsledningskontorets tjänsteutlåtande och utredning gällande hur staden kan organisera skolskjuts för elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskolan så att den inkluderar fritidshem till grundskolenämnden, trafiknämnden och nämnden för funktionsstöd med begäran om yttrande senast 2022-05-25. Utöver ovanstående remissinstanser har även Funktionsrätt Göteborg och Göteborgs Stads råd för funktionshinderfrågor valt att inkomma med skrivelser.

Intentionen är att möjliggöra trygga resor till och från fritidshemmet och minska antalet myndighetskontakter för vårdnadshavarna. Enligt lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter och Göteborgs Stads program för full delaktighet har personer med funktionsnedsättning rätt till utbildning på lika villkor som andra. Stadsledningskontorets sammantagna bedömning är att resor till och från fritidshemmet med fördel kan organiseras inom grundskolenämnden genom ett frivilligt åtagande att erbjuda skolskjuts utöver skollagens krav.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Oavsett om resor till och från fritidshem hanteras som skolskjuts eller färdtjänst, och oavsett om de ligger inom trafiknämndens eller grundskolenämndens ansvar och budget, utgör resorna en kostnad för staden som helhet.

Av både trafiknämndens och grundskolenämndens tidigare remissvar på den motion som ligger till grund för uppdraget (dnr 0921/20) framgår att de ekonomiska effekterna av att erbjuda skolskjuts i stället för färdtjänst till fritidshem för den aktuella målgruppen inte bedöms innebära någon betydande kostnadspåverkan för Göteborgs Stad som helhet. Däremot skulle förändringen innebära en förflyttning av kostnads massa mellan de två

nämnderna. Om ett beslut fattas som får påverkan på nämndernas budgetramar hänskjuts den ekonomiska regleringen till kommande budgetberedning.

Bedömning ur ekologisk dimension

Barn med behov av förutsägbarhet och struktur kan ha svårigheter att åka tillsammans med okända människor i samplanerade färdtjänstresor. En högre grad av anpassning efter individens förutsättningar och behov, oavsett om det sker inom ramen för ökad servicenivå inom färdtjänst eller ett frivilligt åtagande inom skolskjuts, skulle kunna medföra ett minskat behov av ensamresor och därmed bidra till minskad miljöpåverkan.

Bedömning ur social dimension

Enligt barnkonventionen har ett barn med fysisk eller psykisk funktionsnedsättning rätt till ett fullvärdigt liv som gör det möjligt för dem att delta aktivt i samhället. Barn med funktionsnedsättning har även rätt till utbildning på samma villkor som andra. För att kunna ta del av fritidshemmets verksamhet behöver barn med funktionsnedsättning kunna ta sig till och från fritidshemmet på ett tryggt och säkert sätt. Resorna görs idag med färdtjänst, vilket kan vara förenat med utmaningar för vissa elever. Ur ett barnperspektiv är det därför viktigt att resorna anpassas utifrån elevernas individuella behov.

Vårdnadshavare till barn med funktionsnedsättning har ofta många olika myndighetskontakter och det är positivt om dessa kan minska i antal.

Bilagor

1. Kommunfullmäktiges protokollsutdrag 2021-09-30 § 10
2. Kommunstyrelsens protokollsutdrag 2022-04-06 § 308
3. Trafiknämndens handlingar 2022-05-20 §178
4. Grundskolenämndens handlingar 2022-05-24 § 24
5. Nämnden för funktionsstöds handlingar 2022-05-18 §126
6. Göteborgs Stads råd för funktionshinderfrågors handlingar 2022-10-03 §92
7. Funktionsrätt Göteborgs skrivelse
8. Utredning om resor till och från fritidshem som skolskjuts

Ärendet

Kommunfullmäktige gav kommunstyrelsen 2021-09-30 § 10 i uppdrag att utreda hur staden kan organisera skolskjuts för elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskola så att den inkluderar fritidshem. Kommunstyrelsen beslutade 2022-04-06 § 308 att remittera den genomförda utredningen till trafiknämnden, grundskolenämnden samt nämnden för funktionsstöd. I aktuellt ärende redovisar stadsledningskontoret kommunfullmäktiges uppdrag 2021-09-30 § 10, med beaktande av inkomna svar.

Beskrivning av ärendet

Kommunfullmäktige beslutade 2021-09-30 § 10 i enlighet med en motion av miljöpartiet att ge kommunstyrelsen i uppdrag att utreda hur staden kan organisera skolskjuts för elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskolan så att den inkluderar fritidshem. Motionen tar sikte på elever med funktionsnedsättning. I uppdraget ingick även ansvar och finansiering för att utgöra underlag till budgetprocessen 2023.

Kommunstyrelsen beslutade 2022-04-06 § 308 att remittera stadsledningskontorets tjänsteutlåtande och utredningsrapport till grundskolenämnden, trafiknämnden och nämnden för funktionsstöd med begäran om yttrande senast 2022-05-25. Utöver ovanstående remissinstanser har även Funktionsrätt Göteborg och Göteborgs Stads råd för funktionshinderfrågor valt att inkomma med skrivelser. Göteborgs Stads funktionshinderombudsman har varit delaktig i ärendet.

I aktuellt ärende redovisar stadsledningskontoret uppdraget från kommunfullmäktige med beaktande av remissinstansernas svar.

Ärendets beredning

Utredningsarbetet har genomförts av stadsledningskontoret. Till utredningen har det funnits en referensgrupp bestående av representanter från grundskoleförvaltningen och trafikkontoret. Göteborgs Stads råd för funktionshinderfrågor och Funktionsrätt Göteborg har inkommit med skrivelser. Med utgångspunkt i inkomna yttranden har tillkommande utredning genomförts. Göteborgs Stads funktionshinderombudsman har varit delaktig i arbetet.

Läsanvisning

Inledningsvis redogörs nedan för det huvudsakliga innehållet i stadsledningskontorets remitterade utredning. Därefter beskrivs remissinstansernas synpunkter. Slutligen redovisas den kompletterande utredning som genomförts samt stadsledningskontorets bedömning.

Definitioner

I detta tjänsteutlåtande benämns ofta de resor som har utretts som ”skolskjuts till och från fritidshem”. Det innefattar resor till och från fritidshem för elever i den aktuella målgruppen i det fall de organiseras inom ramen för stadens skolskjutsverksamhet. Begreppet avser inte den obligatoriska skolskjutsen som utförs i enlighet med skollagen (2010:800) utan avser ett frivilligt åtagande från Göteborgs Stad.

Den remitterade utredningens huvudsakliga innehåll

Målgrupp

Utredningen har avgränsats till att omfatta den grupp elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskola som är beviljade färdtjänstillstånd och som reser med färdtjänst till och från fritidshemmet. Det innebär att målgruppen är elever med ett varaktigt funktionshinder som har svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel.

Avgränsning

Utredningen omfattar inte elever med korttidstillsyn enligt LSS eftersom dessa elever redan erbjuds resor till och från fritidsverksamhet. Den remitterade utredningen har inte heller omfattat andra möjliga sätt att hantera resor till och från fritidshem såsom höjd servicenivå inom färdtjänst, organisering av skolskjuts inom trafiknämnden eller att samtliga elever som är berättigade till skolskjuts skulle omfattas av möjlighet till skolskjuts till och från fritidshem.

Nuvarande organisering av resor till och från fritidshem

I samband med bildandet av grundskolenämnden den 1 juli 2018 infördes en ny gemensam hantering av skolskjuts. Innan dess hanterades skolskjutsen av respektive stadsdelsnämnd utifrån stadsdelens förutsättningar och prioriteringar. I praktiken innebar det att skolskjutsen kom att hanteras olika över staden. I vissa stadsdelar fick elever skolskjuts till och från fritidshem, i andra stadsdelar hänvisades elever med behov av resor till och från fritidshem till färdtjänst.

Grundskolenämndens hantering utgick från att skolskjutsen endast skulle utgå från kommunens skyldighet enligt skollagen, vilken inte omfattar resor till och från fritidshemmet. Mot bakgrund av detta hänvisades elever med behov av resor till och från fritidshemmet till färdtjänst, under förutsättning att eleven lever upp till de krav på funktionsnedsättning som berättigar till färdtjänst.

Skolskjuts

Kommunen har enligt skollagen en skyldighet att tillhandahålla skolskjuts för elever i de obligatoriska skolformerna förskoleklass, grundskola och grundsärskola. Lagstiftningen anger inte i detalj när skolskjuts ska anordnas utan kommunen får själv bedöma när skolskjuts ska anordnas och vilka som ska beviljas skolskjuts utifrån elevens förutsättningar och lokala förhållanden.

Enligt skollagen kan en elev i förskoleklass, grundskola och grundsärskola ha rätt till kostnadsfri skolskjuts på grund av färdvägens längd, trafikförhållanden, elevens funktionsnedsättning eller någon annan särskild omständighet. Det finns dock vissa undantag från kommunens skyldighet att anordna skolskjuts. Kommunen är inte skyldig att anordna skolskjuts om eleven väljer att gå i en fristående skola, en annan skolenhet än den kommunen skulle ha placerat eleven vid eller om eleven går i en annan kommuns grundskola. I de fall det kan ske utan organisatoriska eller ekonomiska svårigheter ska kommunen dock även anordna skolskjuts i dessa fall. Lagstiftningen hindrar dock inte att kommunen på frivillig grund och utöver sina skyldigheter ordnar särskild skjuts som inte är tillfällig, exempelvis till och från fritidshem.

Alla elever som är folkbokförda i Göteborgs kommun, har fyllt sju år och går i kommunal eller fristående grundskola eller grundsärskola får ett kostnadsfritt skolkort till kollektivtrafiken som gäller under vissa tider helgfria vardagar under höst- och vårtermin.

De elever som inte kan utnyttja kollektivtrafiken för att ta sig till och från skolan kan beviljas skolskjuts. Eleven ska då vara folkbokförd på adress i Göteborgs kommun, gå på en anvisad skola och ha behov av transport i direkt anslutning till skoldagens början eller slut. Därutöver ska vissa kriterier uppfyllas. Det handlar till exempel om långa gångavstånd mellan elevens bostad och reguljär kollektivtrafik eller att eleven har en funktionsnedsättning som bedöms hindra eleven från att ta sig till och från skolan. Vid växelvis boende kan rätten till skolskjuts prövas från båda adresserna. För elever som har växelvis boende kan skolskjuts beviljas för tid som eleven bor hos den vårdnadshavare som uppfyller något av kriterierna.

Skolskjutsen är kostnadsfri för eleven. Den servicenivå som medges i stadens nuvarande riktlinje för skolskjuts möjliggör fast förare med erfarenhet av barn och ensamåkning. Ensamåkning och fast förare godkänns om eleven har särskilda behov. Ansökan om ensamåkning eller fast förare görs i samband med ansökan om skolskjuts, och ska styrkas av vårdnadshavare genom intyg som bifogas ansökan. Behov av ensamåkning prövas individuellt. Enligt riktlinjen omfattar Göteborgs Stads skyldighet inte skolskjuts till eller från fritidshemsverksamhet. Avseende skolskjuts används särskilt förare med särskild utbildning för skolskjuts och barn.

Idag har 530 elever i årskurs F-6 skolskjuts till och från skolan.

Färdtjänst

Färdtjänstillstånd ges till personer som på grund av funktionshinder har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel. Färdtjänstillstånd omfattar inte transporter som av någon annan anledning bekostas av det allmänna, exempelvis skolskjuts och sjukresa.¹ Resor med färdtjänst sker, i likhet med övrig kollektivtrafik, tillsammans med andra. Resorna sker i anpassade personbilar, rullstolsbilar eller rullstolsbussar. För väsentliga resor, så som resor till och från fritidshem, finns det inte någon begränsning gällande antalet resor.

Färdtjänst till och från fritidshem tillhandahålls för elever med färdtjänstillstånd under skoldagar, lov och ferier. Elever som uppfyller kriterierna för färdtjänst kan få detta oavsett om eleven går i en kommunal eller fristående skola. Barn som bor växelvis hos sina föräldrar har rätt till färdtjänst till och från båda adresserna. Detta gäller även om den ena föräldern bor i annan kommun. Vid färdtjänstresa utgår vanligtvis en egenavgift. Elever som har färdtjänst till och från fritidshem åker på sitt skolkort under terminerna och betalar därför ingen egenavgift under denna tid. Skolkortet gäller dock inte under jul- och sommarlov eller över kommungränsen. Egenavgift tas därför ut för resor till och från fritidshemmet under dessa lov och för resor över kommungränsen.

Lagen (1997:736) om färdtjänst (färdtjänstlagen) gör det möjligt för kommunen att förena ett tillstånd till färdtjänst med villkor. Lagtexten är utformad på ett sådant vis att den ger utrymme för såväl gynnande som inskränkande villkor. Det är utifrån färdtjänstlagen därför möjligt, men inte tvingande för kommunen att förena ett tillstånd till färdtjänst med individuella villkor av gynnande art, så som fast förare och ensamåkning. Kommunen

¹ 7 § tredje stycket lagen (1997:736) om färdtjänst

ensam avgör om det finns särskilda skäl för att ett tillstånd ska förenas med gynnande villkor som går utöver de skyldigheter som följer av lagens bestämmelser i övrigt.

Stadens nuvarande servicenivå för färdtjänst innebär att fast förare inte erbjuds för resor till och från fritidshemmet. Inom färdtjänst kan det därför vara olika förare vid varje resa och samplanering sker för alla typer av färdtjänstresenärer med olika typer av funktionshinder, såväl gamla som unga. De förare som används har inte samma kompetens och utbildning gällande barn som de förare som i första hand används för skolskjuts har.

Omvärldsbevakning

Inom ramen för utredningen har stadsledningskontoret genomfört en omvärldsbevakning avseende andra kommuners hantering av resor till och från fritidshem. Syftet har varit att få en uppfattning om hur vanligt skolskjuts till och från fritidshem är samt hur detta i förekommande fall är organiserat.

Sökningen visar att en majoritet av kommunerna inte anordnar skolskjuts till och från fritidshem. Stockholm och Malmö, som storleksmässigt är jämförbara med Göteborg, erbjuder generellt inte skolskjuts till och från fritidshemmet. Det förekommer dock att enskilda skolor inte gör skillnad på resor till och från skola respektive fritidshem.

Det finns dock exempel på mindre och medelstora kommuner som enligt sina riktlinjer tillhandhåller skolskjuts till och från fritidshem.

Utformning av skolskjuts till och från fritidshem varierar mellan olika kommuner, men det finns några gemensamma delar:

- Möjligheten till skolskjuts till och från fritidshem finns inskriven i kommunens riktlinjer för skolskjuts.
- Kommunen har begränsat målgruppen på ett eller annat sätt. Det vanligaste är att målgruppen omfattar elever i grundsärskolan, men det finns exempel på att målgruppen även omfattar elever som går i särskild undervisningsgrupp.
- Kriterierna är ofta funktionsnedsättning eller andra särskilda behov. Kommunen har ett ansökningsförfarande där ansökan prövas individuellt efter behov.

Den kommunala likställighetsprincipen

När en målgrupp definieras så utestängs per automatik andra invånare från att ta del av en viss samhällsservice. Vilka målgrupper som har rätt till service från samhället är vanligtvis reglerat i speciallagstiftning, exempelvis skollagen, socialtjänstlagen eller färdtjänstlagen. Utöver kommunens skyldighet att ge service enligt speciallagstiftning finns det ofta också möjlighet att inom den kommunala kompetensen tillhandahålla ytterligare service till invånarna. Det är då upp till kommunen att definiera målgrupp och nivån på den utökade servicen. Kommunens åtgärder måste dock vara förenliga med kommunallagens bestämmelser, till exempel likställighetsprincipen.

Enligt likställighetsprincipen ska kommunen behandla alla medlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat. Det innebär att medlemmar, eller grupper av medlemmar, som befinner sig i samma situation ska behandlas lika och om medlemmar behandlas olika måste det ske på saklig och objektiv grund. Kommunen måste alltid kunna motivera en särbehandling sakligt och objektivt, när det inte finns uttryckligt lagstöd för en sådan.

Som framgår ovan finns det kommuner som inom ramen för sin skolskjutsverksamhet, utöver skollagens krav, beviljar vissa grupper av elever skjuts till och från fritidshem. Det saknas praxis som behandlar frågan om likställighetsprincipens innebörd i dessa fall. Även när det gäller likställighetsprincipens innebörd på skolskjutsområdet i stort finns det begränsat med vägledande domar. En slutsats som kan dras är emellertid att kommunen anses ha ett visst utrymme att själv bestämma sitt regelverk på skolskjutsområdet, under förutsättning att de regler som ställs upp framstår som sakliga och objektiva. Utifrån likställighetsprincipens generella innebörd kan det argumenteras för att det inte bör vara oförenligt med denna princip att koppla möjligheten att beviljas skolskjuts till och från fritidshem till förekomsten av en funktionsnedsättning som påverkar förmågan att transportera sig på annat sätt. Det är emellertid viktigt att framhålla att avsaknaden av tydlig praxis gör det svårt att fullt ut bedöma utgången vid en eventuell domstolsprövning.

Överklagan av beslut

Beslut om färdtjänstillstånd överklagas genom förvaltningsbesvär. Det gör även beslut rörande skolskjuts enligt skollagen till och från förskoleklass, grundskola och grundsärskola. Avslag på ansökan om skolskjuts på grund av organisatoriska eller ekonomiska svårigheter, för en elev som valt en annan skola än den kommunen anvisat, överklagas genom laglighetsprövning enligt kommunallagen (2017:725).

Om resor till och från fritidshem hanteras som skolskjuts omfattas inte dessa beslut av skollagens bestämmelser om överklagan. Detta beror på att kommunen inte är skyldig att anordna resor till och från fritidshem. När sådana resor anordnas inom ramen för skolskjutsverksamheten sker det vid sidan om skollagens bestämmelser. Besluten kommer i dess fall endast att kunna överklagas genom laglighetsprövning.

Identifierade möjligheter gällande skolskjuts till fritidshem

Utifrån utredningens kartläggning av nuvarande organisation, färdtjänst, skolskjuts och juridiska förutsättningar har ett antal möjligheter identifierats.

- Kartläggningen visar att det generellt sett är möjligt att organisera resor till och från fritidshem som skolskjuts. Skollagens bestämmelser hindrar inte kommunen att anordna skolskjuts på frivillig grund utöver sin skyldighet.
- Utifrån likställighetsprincipens generella innebörd kan det argumenteras för att det inte bör vara oförenligt med denna princip att koppla möjligheten att beviljas skolskjuts till och från fritidshem till förekomsten av en funktionsnedsättning som påverkar förmågan att transportera sig på annat sätt.
- Skolskjuts till och från fritidshem är inte lagstadgad och behöver inte utformas på samma sätt som ordinarie skolskjuts. Det är dock viktigt att likställighetsprincipen beaktas när riktlinjerna för skolskjuts till och från fritidshem tas fram.
- Det finns en väl fungerande organisation inom grundskoleförvaltningen med stor kunskap och kompetens för hantering av ordinarie skolskjuts.

Identifierade utmaningar gällande skolskjuts till fritidshem

Utifrån utredningens kartläggning av nuvarande organisation, färdtjänst, skolskjuts samt juridiska förutsättningar har ett antal utmaningar identifierats i förhållande till en eventuell organisatorisk förändring.

- Utredningen har avgränsats till att omfatta en viss grupp elever. Eftersom det saknas tydlig praxis är det svårt att veta hur en domstol skulle bedöma situationen med hänsyn till likställighetsprincipen.
- En definierad målgrupp med funktionshinder som urvalskriterie kan av vissa vårdnadshavare uppfattas som orättvis.
- Beslutsgrunderna är kommunalt utformade och utgår inte från nationell lagstiftning och praxis, vilket kan göra att det uppstår utmaningar för handläggare avseende hur ansökningar ska bedömas.
- Beslut om skolskjuts till och från fritidshem kan endast laglighetsprövas, vilket innebär att domstolens prövning begränsas till att enbart avse beslutets laglighet och inte dess lämplighet. Detta kan av vissa vårdnadshavare upplevas som en försämring av möjligheterna att tillvarata sin rätt.
- Om det inte ska blir en försämring för berörda elever i förhållande till resor med färdtjänst behöver skolskjuts till och från fritidshemmet även gälla från annan skola än den anvisade, över kommungränserna vid växelvis boende och vid lov.

Möjlig organisering

Utgångspunkter

Som tidigare nämnts hindrar inte lagstiftningen att kommunen på frivillig grund och utöver sina skyldigheter ordnar särskild skjuts till och från till fritidshem. När en målgrupp för en viss typ av service inte är definierad i speciallagstiftning är det möjligt för kommunen att, med beaktande av kommunallagens bestämmelse om likställighet, avgränsa en specifik målgrupp.

Stadsledningskontoret presenterar i utredningen en möjlig organisation som utgår från nedanstående fem punkter.

- En organisatorisk förändring ska inte innebära en försämring för elever som idag har färdtjänst.
- Målgruppen omfattar elever med fritidshemsplacering i skolformerna förskoleklass, grundskola och grundsärskola med ett bestående funktionshinder som på grund av detta har svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel.
- Trafikkontorets nuvarande administrativa hantering av ansökan och prövning av resor till och från fritidshem implementeras i grundskolans skolskjutsorganisation.
- Trafikkontoret hanterar genomförandet av skolskjutsresor till och från fritidshem på samma sätt som övriga skolskjutsresor.
- Den kostnadspost som idag används av trafiknämnden för resor till och från fritidshem flyttas över till grundskolenämnden.

Riktlinjer för skolskjuts till och från fritidshem

Eftersom det är upp till kommunen att precisera omfattningen av skolskjuts utifrån lokala förutsättningar har Göteborgs Stad fastställda riktlinjer för detta. Det är grundskolenämnden som beslutar om riktlinjer för skolskjuts.

Om resor till och från fritidshem ska organiseras av grundskolenämnden behöver nämnden ta fram riktlinjer för denna service. Av riktlinjerna behöver det bland annat tydligt framgå vilken målgrupp som omfattas. Vidare bör det framgå vad som gäller vid val av annan skola än den anvisade, vad som gäller under lov samt vad som gäller vid

växelvis boende när ena vårdnadshavaren bor i annan kommun. Det bör även framgå vad som krävs när det gäller ansökningar.

Ansvar

Grundskolenämnden ansvarar för att anta riktlinjer för skolskjuts till och från fritidshemmet.

Ansökningar, prövning, planering och genomförande

Ansökningar gällande skolskjuts till och från fritidshemmet kan göras på samma sätt som ordinarie ansökningar om skolskjuts. Det innebär att ansökningsperioden för skolskjuts till och från fritidshem i huvudsak kan förläggas till perioden mellan 1 mars och 31 april och gäller ett läsår i taget. På samma sätt som gäller för ordinarie skolskjuts bör det också finnas möjlighet att göra ansökningar kontinuerligt under året vid exempelvis flytt.

Ansökningarna prövas individuellt av skolskjutshandläggare. Efter beslut meddelas vårdnadshavarna. Skolskjutshandläggaren beslutar om hur skolskjutsen ska utformas med hänsyn till elevens behov av exempelvis ensamåkning.

När ansökningsperioden är slut sammanställs behovet av skolskjuts till och från fritidshem och skickas av skolskjutshandläggare till trafikkontoret för verkställighet. Ansökningar som sker under året utöver den allmänna ansökningstiden hanteras enligt samma rutiner.

Ansvar

- Grundskolenämnden ansvarar för att ta fram erforderliga riktlinjer för ansökningar om skolskjuts till och från fritidshem.
- Grundskoleförvaltningen ansvarar för hantering av ansökningar och beslut gällande skolskjuts till och från fritidshem.
- Grundskoleförvaltningen ansvarar för att beställa skolskjuts till och från fritidshem hos trafikkontoret.
- Trafikkontoret ansvarar för att anskaffa och genomföra skolskjuts till och från fritidshem.
- Grundskoleförvaltningen ansvarar för att rutiner kring ansökan och beställning av skolskjuts till och från fritidshem uppdateras.

Redovisning av remissvar

Efter beslut i kommunstyrelsen 2022-04-06 § 308 har grundskolenämnden, trafiknämnden samt nämnden för funktionsstöd fått stadsledningskontorets utredning och tillhörande tjänsteutlåtande för remisshantering. Göteborgs Stads råd för funktionshinderfrågor och Funktionsrätt Göteborg har valt att inkomma med yttranden.

Remissinstans	Beslut
Grundskolenämnden	<ol style="list-style-type: none">1. Grundskolenämnden bifaller kommunstyrelsens förslag om förändring i organisering av resor till och från fritidshemmet.2. Grundskolenämnden skickar med förvaltningens förslag till yttrande till kommunstyrelsen för kännedom.3. Grundskolenämnden förklarar beslutet omedelbart justerat.

Remissinstans	Beslut
Nämnden för funktionsstöd	<p>1. Nämnden för funktionsstöd avstyrker förslaget om hur staden kan organisera skolskjuts för elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskolan så att den inkluderar fritidshem.</p> <p>2. Nämnden för funktionsstöd översänder förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen.</p> <p>3. Nämnden för funktionsstöd förklarar paragrafen omedelbart justerad.</p>
Trafiknämnden	<p>1. Trafiknämnden tillstyrker förslaget utifrån trafikkontorets tjänsteutlåtande.</p> <p>2. Trafiknämnden förordar därmed att skolskjuts organiseras så att den inkluderar resor till och från fritidshem, med grundskolenämnden som ansvarig nämnd.</p> <p>3. Trafiknämnden översänder trafikkontorets tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som trafiknämndens eget yttrande.</p>

Sammanfattning av remissinsatsernas synpunkter

Nedan följer en sammanställning av respektive remissinstans yttrande. Även de skrivelser som inkommit från Funktionsrätt Göteborg samt Göteborgs Stads råd för funktionshinderfrågor redovisas översiktligt. Samtliga yttranden redovisas i sin helhet i bilagor till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Grundskolenämnden

Grundskolenämnden bifaller kommunstyrelsens förslag om förändrad organisering av resor till och från fritidshemmet. Nämnden vill stimulera elever att ta del av den möjlighet till social och pedagogisk utveckling som fritidshemmen erbjuder och anser att det i enlighet med Funktionsrättskonventionen skulle kunna innebära diskriminering att inte vidta åtgärder för att elever i målgruppen ska kunna ta del av fritidshemsverksamhet på likvärdiga villkor.

Grundskolenämnden anser att det utgör sakliga skäl att elever med funktionsnedsättning inte kan ta del av fritidshem om de inte får skolskjuts till och från fritidshem och att staden därmed inte frångår likställighetsprincipen. Göteborgs Stad har en skyldighet att erbjuda sina tjänster på ett tillgängligt sätt och möta elevers behov på olika sätt. Det innebär att staden behöver göra anpassningar för elever med funktionsnedsättning utifrån deras behov. Rätten att kunna vara delaktig och ta del av samhällets tjänster finns i skollagen, barnkonventionen och Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning.

På grundskolenämndens sammanträde 2022-04-26 §113 fattade grundskolenämnden beslut om en reviderad riktlinje för skolskjuts. Nämnden bedömer att denna riktlinje behöver förändras om utredningens förslag realiserar och avser att lyfta frågan till beslut i samband med en eventuell omorganisering.

Nämnden bifaller utredningens förslag till färandrad orgnsiation av skolskjuts för elever med funktionsnedsättning men anser även att grundskoleförvaltningen lyfter viktiga gränsdragningsfrågor och bifogar därför förvaltningens förslag till yttrande.

Nedan redovisas delar av grundskoleförvaltningens synpunkter gällande gränsdragningsfrågor.

- Vissa av de kommuner som presenteras i stadsledningskontorets utredning erbjuder skolskjuts till och från fritidshemmet för samtliga elever som uppfyller kriterierna för skolskjuts utifrån färdvägens längd, trafikförhållanden, funktionsnedsättning, eller annan särskild omständighet. Detta gör det svårt att jämföra förslaget med de kommuner som lyfts i utredningen. Det är heller inte klarlagt att skolskjuts till och från fritidshem erbjuds vid växelvis boende i annan kommun eller då elev går i en icke-anvisad skola. Grundskoleförvaltningen ställer sig därför tveksam till huruvida det är möjligt att använda dessa kommuner som referenspunkter för att nå önskad förändring.
- Vid en organisatorisk placering inom grundskoleförvaltningen skulle vissa vårdnadshavare även behöva ha kontakt med trafikkontoret för färdtjänstresor som inte avser resor till eller från fritidshemmet. Således skulle ursprungsproblemet, att behöva ha många myndighetskontakter, ändå kvarstå.
- Vårdnadshavare kan idag behöva ansöka om två olika typer av resor, skolskjuts samt färdtjänst, men därefter sker kontakter kring praktikaliteter såsom av- eller ombokning av resor genom att vårdnadshavaren ringer till samma telefonnummer oavsett om det gäller skolskjutsresa eller färdtjänstresa.
- Om resor till och från fritidshem ska organiseras av grundskolenämnden behöver nämnden ta fram riktlinjer för denna service som skiljer sig åt från ordinarie skolskjuts.
- Grundskoleförvaltningen vill tydliggöra vikten av att inte likställa särskilda undervisningsgrupper och grundsärskola, då det är fråga om två olika skolformer och olika elevgrupper. Att, helt eller delvis, få sin undervisning i en särskild undervisningsgrupp har inget med behov av skolskjuts att göra och bör därför inte vara ett av kriterierna för resor till eller från fritidshemmet.

Nämnden för funktionsstöd

Målgruppen för de aktuella resorna sammanfaller till viss del med nämndens målgrupp. Nämnden är inte involverade i processen med att besluta om, planera eller utföra färdtjänstresor eller skolskjuts. Nämnden ser inte att utredningen klargör om den föreslagna organisationen innebär en förbättring för enskilda elever och vårdnadshavare i förhållande till målen i Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning avstyrker nämnden den möjliga organisering som presenteras i utredningen.

Det är positivt att resor till och från fritidshem förenklas eftersom det ökar möjligheterna för målgruppen att delta i fritidshemsverksamhet. Nämnden anser att en ny organisering visserligen skulle kunna innebära en förbättrad situation för barn med funktionsnedsättningar samt deras vårdnadshavare men konstaterar att detta inte kan garanteras. Det är viktigt att barnens individuella rättigheter och behov fortsatt tillgodoses samt att barns och vårdnadshavares situation gynnas i förhållande till nationella och lokala övergripande mål om rättigheter för personer med funktionsnedsättningar.

Förslaget bör utformas som en helhetslösning som möjliggör för individuell behovsanpassning, inte inverkar negativt på individens nuvarande rättighet till anpassade resor och inte bidrar till onödig administration eller ökat ansvar för planering för vårdnadshavare.

Trafiknämnden

Trafiknämnden förordar, med barns och föräldrars bästa som utgångspunkt, att resor till och från fritidshem organiseras som skolskjuts med grundskolenämnden som ansvarig nämnd. Eventuella ekonomiska eller administrativa kommuninterna effekter väger i sammanhanget lätt men pekar i samma riktning. Trafiknämnden menar att en organisering av resor till och från fritidshem genom skolskjuts med grundskolenämnden som ansvarig nämnd kommer att medföra en förbättring för de allra flesta elever och vårdnadshavare och bör därmed genomföras.

Nämndens sammanfattande hållning är att en högre grad av kontinuitet kan säkerställas om resorna utgörs inom skolskjuts än som färdtjänst. Barn som är i behov av kontinuitet och struktur genom fast förare ska få sina behov tillgodosedda, vilket idag inte är möjligt genom färdtjänst. Ur ett barnperspektiv bör barn resa med barn vare sig det är till skola eller fritidshem. Kan barnen resa med skolskjuts till och från fritidshem innebär detta att vårdnadshavare kan göra samma typ av ansökan (skolskjuts) för både resor till och från skola och fritidshem.

Grundskoleförvaltningen bedömer att det behövs två heltidstjänster för att hantera ansökningar och överklaganden. Trafikkontoret hanterar idag detta med 0,5 heltidstjänst. Nämnden ser inget skäl att arbetet skulle vara mer belastande för grundskoleförvaltningen då en betydande del av vårdnadshavarkontakterna kring planering av resor även fortsättningsvis kommer att skötas av trafikkontoret.

Trafiknämnden bedömer att likabehandlingsprincipen gör att villkor gällande exempelvis fast förare inte går att begränsa till den avsedda målgruppen och kan därmed riskera att bli mycket kostnadsdrivande och svårt att genomföra.

I den nuvarande ordningen med färdtjänst för resor till och från fritidshem används i första hand inte förare med särskild utbildning för skolskjuts och barn. De förare som har den extra kompetensen används särskilt för just skolskjuts, vilket inte inkluderar resa till och från fritidshemmet. Trafiknämnden påtalar att det är möjligt att bevilja ensamåkning inom ramen för färdtjänst.

Trafiknämnden har nedan kommenterat de utmaningar som utredningen identifierat på sidorna 9-10.

- *”Avsaknaden av tydlig praxis medför att det är svårt att fullt ut bedöma utgången vid en eventuell domstolsprövning av skolskjuts till och från fritidshem för en viss avgränsad målgrupp.”* Nämnden vill understryka hur viktigt det är med tydliga riktlinjer från grundskolenämnden. Genom sakliga och objektiva kriterier för avgränsningen av målgruppen undviks de flesta framtida svårigheter.
- *”En definierad målgrupp med funktionshinder som urvalskriterie kan av vissa vårdnadshavare uppfattas som orättvis.”* En saklig och väl motiverad definition av målgruppen är viktigt för att vårdnadshavare som får avslag på en ansökan inte ska känna sig orättvist behandlad. Trots det kommer inte alla att vara nöjda med ett avslagsbeslut. Målgruppen skulle till exempel kunna vara definierad som elever i

grundsärskola, särskild undervisningsklass eller elever i grundskola som vid styrkande av funktionsnedsättning visar att det är omöjligt att resa på sätt som andra jämnåriga skulle klara av. Nämnden anser att definitionen av målgruppen ska inkludera även barn som inte har färdtjänstillstånd och vill peka på de barn som går i särskild undervisningsgrupp. Det senare med anledning av att dessa barn bedöms ha samma eller närliggande behov som barn i grundsärskola, och bör få samma förutsättningar som elever i grundsärskola.

- *"Beslutsgrunderna är kommunalt utformade och utgår inte från nationell lagstiftning och praxis, vilket kan göra att det uppstår utmaningar för handläggare avseende hur ansökningar ska bedömas."* En tydlig definition av målgruppen underlättar för handläggaren. Stöd för handläggningen bör också stå att finna i den tillämpning som fanns inom grundskoleförvaltningen och före det inom stadsdelarna, innan dessa resor fördes över till trafiknämndens ansvar. I utredningen pekas på att ett antal kommuner idag inkluderar resor till fritidshem som skolskjuts. Genom omvärldsbevakning av den praxis dessa kommuner utformat bör underlag för riktlinjer kunna samlas. Oaktat det nu nämnda anser trafiknämnden att det är viktigt att grundskoleförvaltningens handläggning tar sin utgångspunkt i barnkonventionen.
- *"Beslut om skolskjuts till och från fritidshem kan endast laglighetsprövas, vilket innebär att domstolens prövning begränsas till att enbart avse beslutets laglighet och inte dess lämplighet. Detta kan av vissa vårdnadshavare upplevas som en försämring av möjligheterna att tillvarata sin rätt."* Trafiknämndens erfarenhet vid prövning av rätten till färdtjänstresor till fritidshem är att få eller inga överklaganden sker av fattade beslut. Knappast i något fall där barnet beviljats färdtjänstillstånd, har resor till fritidshem nekats. Med stöd av erfarenheter inom staden från tidigare år samt inhämtning av goda exempel från andra kommuner bör tydliga riktlinjer till stöd för handläggarna kunna utformas.
- *"Om det inte ska blir en försämring för berörda elever i förhållande till resor med färdtjänst behöver skolskjuts till och från fritidshemmet även gälla från annan skola än den anvisade, över kommungränserna vid växelvis boende och vid lov."* Det är en rimlig bedömning stadsledningskontoret gör att grundskolenämnden i sina riktlinjer behöver godkänna resor till och från fritidshem även från annan skola än den anvisade samt över kommungränserna vid växelvis boende. Ur barn- och föräldraperspektiv vore det den bästa lösningen om den rätten gäller även under skollov. Staden har ändå redan kostnaden för dessa resor. Idag behöver ny ansökan om resor under skolloven lämnas in till trafikkontoret, vilket innebär ökad administration och mer missnöjda vårdnadshavare och barn.
- *"Grundskoleförvaltningen arbetar för närvarande med att ta fram förändrade riktlinjer för ordinarie skolskjuts. De reviderade riktlinjerna förslås bli mer restriktiva när det gäller fast förare och ensamåkning, vilket kan medföra mer likartade servicenivåer mellan skolskjuts och färdtjänst."* Trafiknämnden har uppfattningen att fast förare och ensamåkning historiskt i viss mån har beviljats för generöst vid skolskjuts och stödjer därmed grundskoleförvaltningen att riktlinjerna behöver revideras. Detta är en extra service som måste hanteras sparsamt, i synnerhet under högtrafiktider då det råder brist på förare och fordon. Med nya riktlinjer riktar man sig tydligare till elever som verkligen behöver fast förare och ensamåkning. Här ska samtidigt framhållas att beslut om fast förare många gånger kan kombineras med samåkning med andra barn, vilket minskar behovet av ensamåkning.

Funktionsrätt Göteborg

Funktionsrätt Göteborg vill lyfta att beslut som rör elever med funktionsnedsättning bör utgå från elevens individuella behov, vidare ska barnets bästa alltid ska tas i beaktande. Oavsett hur staden väljer att organisera transporter till och från skola och fritidshem måste besluten leda till förbättringar för barn med funktionsnedsättning och deras familjer. Besluten får inte leda till försämringar.

Göteborgs Stad har skyldighet att eliminera de hinder för jämlika levnadsvillkor och full delaktighet som staden har rådighet över. Detta formuleras tydligt i funktionsrättskonventionen, barnkonventionen, det nationella målet för funktionshinderspolitiken, annan lagstiftning samt stadens egna program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning.

Transporten till och från skolan är en del av skoldagen och behöver göras mer tillgänglig för elever med funktionsnedsättning. Detta innefattar inte bara möjligheten till skolskjuts, utan även möjlighet till anpassningar utifrån individens behov av kontinuitet genom exempelvis ensamåkning och/eller fasta chaufförer. Att dela upp transporten på två olika förvaltningar med olika lagkrav att förhålla sig till ger negativa konsekvenser för eleverna och har skapar otydlighet och merarbete för vårdnadshavarna.

Lagstiftningen hindrar inte kommunen att på frivillig grund och utöver sina skyldigheter ordna särskild skolskjuts till och från fritidshem. Göteborgs Stad uppmanas att utifrån utredningens resultat arbeta vidare med frågan så att staden hittar en lösning som främjar och inte missgynnar delaktighet på fritidshem för elever med funktionsnedsättning.

Göteborgs Stads råd för funktionshinderfrågor

Rådet lyfter de problem som finns inom dagens utförande av skolskjuts där rådet menar att bristen på fordon och förare skapar problem för elever och vårdnadshavare. Vidare lyfter rådet effekterna av att grundskoleförvaltningens riktlinje inte medger skolskjuts till eller från fritidshem. Kannebäcksskolan är en F-9 skola med döv- och hörselinriktning som också inkluderar särskola. Skolan har hela staden som upptagningsområde. Då enbart dövhet inte är ett kriterium för att beviljas färdtjänst innebär det att elever nekas hemresa från fritidshemmet. Vårdnadshavare tvingas hämta barn som inte kan resa själva vilket ofta innebär långa resvägar i kollektivtrafiken. Skolans elevantal har minskat bland annat på grund av att vårdnadshavare valt att flytta sina barn till Vänerskolan i Vänersborg, till en högre kostnad för staden, eller låter barnen gå i skola nära hemmet utan det stöd som hörselnedsättningen kräver.

Komplettering av utredning efter remissvar

Utifrån remissinstansernas synpunkter har stadsledningskontoret genomfört en kompletterande utredning. Denna har i huvudsak belyst möjligheten att organisera resor till och från fritidshem genom färdtjänst enligt färdtjänstlagen med en högre servicenivå för målgruppen. Den utökade servicenivån avser exempelvis fast förare vid behov och samplanering med enbart andra barn/elever så att resorna inte ska ske tillsammans med vuxna resenärer.

Den kompletterade utredningen ger en översiktlig bild av stadens möjligheter att organisera resor för målgruppen till och från fritidshem inom ramen för utökad service enligt färdtjänstlagen. Utredningen har varit av översiktlig karaktär och kan behöva kompletteras i det fall denna organisering resor till och från fritidshemmet skulle bli

aktuell. Av stadsledningskontorets kompletterande utredning har nedanstående framkommit.

Färdtjänst ska primärt betraktas som en del av det kollektiva trafiksystemet. I färdtjänstlagen beskrivs miniminivån för vad som innefattas i kommunens ansvar. Kommunen har ett utrymme att i kompletterande regelverk till färdtjänstlagen bestämma villkoren och anpassa färdtjänstens utformning och servicenivå till de lokala förutsättningarna. Utgångspunkten får i dessa fall anses vara att de servicenivåer som kommunen tillhandahåller ska gälla på samma sätt för samtliga färdtjänstberättigade.

Stadsledningskontoret har inte funnit någon kommun som erbjuder färdtjänst med utökad servicenivå för en viss grupp färdtjänstberättigade.

Frågan om lagstiftningen ger utrymme för olikbehandling av färdtjänstberättigade på så sätt att endast en viss grupp ges möjlighet till extra gynnande villkor har, enligt vad som framkommit under utredningen, inte varit föremål för prövning i domstol. Det saknas därför praxis som kan ge vägledning vad gäller likställighetsprincipens innebörd i en sådan situation. Den utredning som företagits hittills har dock inte tydligt visat att det är omöjligt att i ett kommunalt regelverk möjliggöra för en viss grupp färdtjänstberättigade att ansöka om extra gynnande villkor.

En utökad servicenivå på färdtjänstresor för en begränsad grupp, i detta fall vissa elever, kan uppfattas som orättvis av andra färdtjänstresenärer. Fortsatt hantering av resor till och från fritidshem inom ramen för färdtjänst innebär en ytterligare myndighetskontakt utöver grundskoleförvaltningen för vårdnadshavare till elever som enbart behöver resor till och från fritidshem och som inte reser med färdtjänst i övrigt.

Trafikkontoret har framfört att det råder nationell brist på förare, vilket redan med nuvarande servicenivåer innebär svårigheter att upphandla och genomföra nödvändig trafik. Vidare bedömer trafikkontoret att det inte är möjligt utifrån likställighetsprincipen att enbart höja servicenivån för gruppen färdtjänstberättigade elever i fritidshem, utan att servicenivån i så fall behöver gälla för samtliga färdtjänstberättigade personer. Utifrån detta skulle en höjd servicenivå kunna vara kostnadsdrivande och innebära ytterligare svårigheter att genomföra nödvändig färdtjänstverksamhet.

Stadsledningskontorets bedömning

Enligt barnkonventionen och Göteborgs Stads program för full delaktighet har personer med funktionsnedsättning rätt till utbildning på lika villkor som andra. Fritidshemsverksamheten inkluderas i utbildningen. Resorna behöver utformas på ett sådant sätt att eleverna känner sig trygga och bekväma i att resa. Det gäller även elever som behöver hjälp med resor till och från fritidshemmet. Ur ett barnperspektiv är det viktigt att hitta lösningar så att resor till och från fritidshemmet kan anpassas utifrån de individuella behov som eleverna i målgruppen har. Motionens intention är dels att skapa trygga resor till och från fritidshemmet för elever i målgruppen, men även att underlätta för elevernas vårdnadshavare genom att minska antalet myndighetskontakter.

Idag hänvisas elever med funktionshinder till färdtjänst för resor till och från fritidshemmet. Rätten till *färdtjänst* påverkas inte av elevens val av skola eller växelvis boende och gäller även under lov under förutsättning att det grundläggande kriteriet uppfylls. Stadens nuvarande servicenivå för färdtjänst innebär att det kan vara olika förare

vid varje resa då fast förare inte medges. Det finns heller inget krav på att föraren ska ha erfarenhet av barn. Samplanering sker för alla typer av färdtjänstresenärer med olika typer av funktionshinder, såväl gamla som unga. Enligt motionen medför den begränsade anpassningen till individens behov utmaningar för såväl elever som vårdnadshavare.

Stadsledningskontoret har utrett möjligheterna för staden att på frivillig grund *utöka servicenivåerna inom färdtjänst för resor till och från fritidshem* för gruppen färdtjänstberättigade elever som är inskrivna på fritidshem. Stadsledningskontoret har inte funnit att denna modell tillämpas i någon kommun. Det är tydligt att lagstiftningen utgår från att färdtjänst ska tillhandahållas på lika villkor för samtliga brukare. Den utredning som stadsledningskontoret hittills genomfört har dock inte tydligt visat att det skulle vara omöjligt att i ett kommunalt regelverk möjliggöra för en viss grupp färdtjänstberättigade att ansöka om extra gynnande villkor.

Det aktuella utredningsuppdraget omfattar inte samtliga resor som ett färdtjänstberättigat barn kan göra, utan endast resor till och från fritidshemmet. En ordning där kommunen möjliggör en höjd servicenivå endast vid färdtjänst till och från fritidshemmet skulle innebära att samma barn erbjuds olika servicenivåer beroende på typ av resa. Vidare kan ett alternativ där gruppen färdtjänstberättigade barn kan ansöka om utökade servicenivåer uppfattas som ej likvärdigt gentemot andra färdtjänstresenärer. Frågan om likställighetsprincipens innebörd i situationen där en kommun önskar tillhandahålla en höjd servicenivå endast för en viss grupp färdtjänstberättigade är oprövad och det är därför svårt att bedöma utgången vid en eventuell domstolsprövning.

En fortsatt hantering av resor till och från fritidshem inom ramen för färdtjänst skulle innebära en ytterligare myndighetskontakt, utöver grundskoleförvaltningen som ansvarar för skolskjuts, för vårdnadshavare till de elever som enbart behöver resor till och från skola och fritidshem och som inte reser med färdtjänst i övrigt.

Den remitterade utredningen visar att det generellt sett är möjligt att organisera *resor till och från fritidshem som skolskjuts*. Skollagens bestämmelser hindrar inte kommunen från att anordna skolskjuts till och från fritidshem på frivillig grund, även om det är ovanligt att detta sker.

Som framgår av utredningen är likställighetsprincipens innebörd i förhållande till förslaget om att erbjuda skolskjuts till och från fritidshem till en definierad målgrupp, och således inte till samtliga elever som beviljats skolskjuts, inte juridiskt prövad. Utifrån likställighetsprincipens generella innebörd kan det dock argumenteras för att det inte bör vara oförenligt med denna princip att koppla möjligheten att beviljas skolskjuts till och från fritidshem till förekomsten av en funktionsnedsättning som påverkar förmågan att transportera sig på annat sätt. Stadsledningskontoret bedömer således att det bör vara möjligt att avgränsa målgruppen till att omfatta elever med ett varaktigt funktionshinder som har svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel. Avsaknaden av tydlig praxis medför dock att det är svårt att fullt ut bedöma utgången vid en eventuell domstolsprövning.

Stadsledningskontoret konstaterar att en förändrad organisation där resor till och från fritidshem för den beskrivna målgruppen innefattas i skolskjutsverksamheten skulle medföra att vårdnadshavarna för elever i målgruppen endast behöver ha kontakt med en förvaltning (grundskoleförvaltningen) när det gäller ansökningar om skolskjuts till och

från skola och fritidshem. Samtidigt skulle vissa vårdnadshavare till barn med funktionsnedsättning även fortsättningsvis behöva ha kontakt med trafikkontoret gällande färdtjänst som fritidsresa. Således skulle förändringen inte med bestämdhet innebära en minskning i antalet myndighetskontakter för samtliga vårdnadshavare. Vidare kan ett avslag på en ansökan om skolskjuts till och från fritidshem kan enbart överklagas genom laglighetsprövning, vilket kan upplevas som en försämring i vårdnadshavarnas möjligheter att tillvarata sin rätt, jämfört med möjligheten att överklaga ett avslag på ansökan om färdtjänst.

Vid hantering av resor till och från fritidshemmet som skolskjuts finns en gränsdragningsproblematik i förhållande till ordinarie skolskjuts. För att undvika en försämring för vissa elever jämfört med när resor till och från fritidshemmet genomförs som färdtjänst behöver riktlinjerna för resor från och till fritidshemmet skilja sig åt från riktlinjerna för skolskjuts enligt skollagen på flera punkter, exempelvis beträffande anvisad skola, skolskjuts under lov och vid växelvis boende i annan kommun. Det är möjligt att kriteriet funktionshinder som enda grund för skolskjuts till och från fritidshem kan medföra att vissa vårdnadshavare upplever att staden inte hanterar alla barn likvärdigt. Den omständigheten kan förstärkas av ovan nämnda skillnader gentemot den skolskjuts som erbjuds enligt skollagen.

Grundskolenämnden har i sitt remissvar bifallit den möjlighet till organisering av skolskjuts till och från fritidshemmet inom nämndens ansvar på det sätt som beskrivs i den remitterade utredningen. Nämnden konstaterar i sitt remissvar att det finns gränsdragningsfrågor som behöver hanteras samt att riktlinjerna för skolskjuts behöver revideras, vilket nämnden har för avsikt att omhänderta i samband med en eventuell omorganisering.

Stadsledningskontorets sammantagna bedömning är att resor till och från fritidshemmet med fördel organiseras inom grundskolenämnden genom ett frivilligt åtagande att erbjuda skolskjuts utöver skollagens krav. Grundskolenämndens revidering av riktlinjerna bör ha tydlig utgångspunkt i barnperspektivet samt i motionens intention att skapa en förbättring för målgruppen. Ansatsen bör vara att förändringen inte ska medföra försämring för någon grupp.

Stadsledningskontoret har med utgångspunkt i kommunfullmäktiges uppdrag avgränsat utredningens målgrupp till att omfatta elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskola som är beviljade färdtjänsttillstånd och reser med färdtjänst till och från fritidshemmet. I det fall beslut fattas om att erbjuda skolskjuts utöver skollagens krav överlåter stadsledningskontoret till grundskolenämnden att slutgiltigt definiera målgruppen i samband med fastställande av riktlinjen.

Jonas Kinnander

Eva Hessman

Direktör Ärende och utredning

Stadsdirektör

Motion av Bosse Parbring (MP) och Karin Pleijel (MP) om skolskjuts för elever i grundskolan

§ 10, 0921/20

Beslut

Enligt kommunstyrelsens förslag med viss justering:

1. Den av Bosse Parbring och Karin Pleijel väckta motionen bifalles.
2. Kommunstyrelsen får i uppdrag att utreda hur staden kan organisera skolskjuts för elever i grundskolan så att den inkluderar fritidshem.
3. Uppdraget utvidgas till att gälla samtliga skolformer.
4. I uppdraget ska även ansvar och finansiering ingå för att utgöra underlag till budgetprocessen 2023.

Tidigare behandling

Bordlagt den 10 december 2020, § 61, den 28 januari 2021, § 53, den 25 februari 2021, § 58, den 11 mars 2021, § 31, den 25 mars 2021, § 38, den 22 april 2021 § 54, den 20 maj 2021, § 60, den 10 juni 2021 § 47, och den 26 augusti 2021, § 21.

Handling

2020 nr 271.

Yrkande

Bosse Parbring (MP) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag med justering i punkt 4 att årtalet ändras från 2022 till 2023.

Protokollsutdrag skickas till

Kommunstyrelsen
Trafiknämnden
Grundskolenämnden

Dag för justering

2021-10-14

Vid protokollet

Sekreterare
Mathias Sköld

Ordförande
Anneli Rhedin

Justerande
Pär Gustafsson

Remittering av rapport gällande utredning om hur staden kan organisera skolskjuts för elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskolan så att den inkluderar fritidshem

§ 308, 1270/21

Beslut

Enligt stadsledningskontorets förslag med tillägg enligt yrkande från M, L, C, D, S, V och MP:

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande och rapport gällande utredning om hur staden kan organisera skolskjuts för elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskolan så att den inkluderar fritidshem, remitteras till grundskolenämnden, trafiknämnden och nämnden för funktionsstöd.

Handlingar

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande den 11 mars 2022.

Tilläggsyrkande från M, L, C, D, S, V och MP särskilt yttrande KD den 6 april 2022.

Protokollsanteckning

Elisabet Lann (KD) antecknar som yttrande en skrivelse från den 6 april 2022.

Protokollsutdrag skickas till

Genom stadsledningskontoret till:

Grundskolenämnden

Trafiknämnden

Nämnden för funktionsstöd

Dag för justering

2022-04-25

Vid protokollet

Sekreterare
Mathias Sköld

Ordförande
Axel Josefson

Justerande
Daniel Bernmar

Svar på remiss - utredning gällande hur staden kan organisera skolskjuts för elever i grundsärskolan så att den inkluderar fritidshem

§ 178, 02185/22

Beslut

1. Trafiknämnden tillstyrker förslaget utifrån trafikkontorets tjänsteutlåtande.
2. Trafiknämnden förordar därmed att skolskjuts organiseras så att den inkluderar resor till och från fritidshem, med grundskolenämnden som ansvarig nämnd.
3. Trafiknämnden översänder trafikkontorets tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som trafiknämndens eget yttrande.

Handling

Trafikkontorets tjänsteutlåtande från 2022-05-03

Yrkanden

Ordförande Toni Orsulic (M), Karin Pleijel (MP) och Blerta Hoti (S) yrkar bifall på trafikkontorets förslag.

Propositionsordning

Ordförande Toni Orsulic (M) finner att det endast finns ett förslag till beslut, det vill säga bifall till trafikkontorets förslag. Han finner att trafiknämnden bifaller trafikkontorets förslag.

Protokollsutdrag skickas till

Kommunstyrelsen

Dag för justering

2022-05-25

Utdrag ur protokoll
Sammanträdesdatum: 2022-05-20

Vid protokollet

Sekreterare

Sara Olsson

Ordförande

Toni Orsulic (M)

Justerande

Karin Pleijel (MP)

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2022-05-03

Diarienummer 02185/22

Handläggare

Patricia Anselmo/Trafikkontoret/GBGStad,

Tommy Ståhl/Trafikkontoret/GBGStad

E-post: tommy.stahl@trafikkontoret.goteborg.se

Svar på remiss angående utredning gällande hur staden kan organisera skolskjuts för elever i grundsärskolan så att den inkluderar fritidshem

Förslag till beslut

I trafiknämnden

1. Trafiknämnden tillstyrker förslaget utifrån trafikkontorets tjänsteutlåtande.
2. Trafiknämnden förordar därmed att skolskjuts organiseras så att den inkluderar resor till och från fritidshem, med grundskolenämnden som ansvarig nämnd.
3. Trafiknämnden översänder trafikkontorets tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som trafiknämndens eget yttrande.

Sammanfattning

I en motion till kommunfullmäktige lyfte Bosse Parbring (MP) och Karin Pleijel (MP) de problem som särskilt elever och vårdnadshavare i grundsärskolan upplevt med att barn som av grundskoleförvaltningen beviljas skolskjuts till skolan inte också beviljas resa till och från fritidshem. Motionärerna ville att kommunstyrelsen skulle utreda hur staden kan organisera skolskjuts för elever så att den inkluderar fritidshem när det finns behov av det.

Den 25 november 2020 beslutade kommunfullmäktige att uppdra åt kommunstyrelsen att genomföra en utredning i enlighet med motionen.

I utredningen beskrivs förutsättningarna för huvudfrågan utifrån en rad olika hänseenden. Man identifierar såväl möjligheter som utmaningar med att organisera resor på ett annat sätt med grundskolenämnden som politiskt ansvarig nämnd. Den generella slutsatsen är att det är möjligt att organisera resor till och från fritidshem som skolskjuts. Skollagens bestämmelser hindrar inte kommunen att anordna skolskjuts på frivillig grund utöver sin skyldighet. De utmaningar som utredningen pekar på behöver dock hanteras.

Trafikkontoret kommenterar beslutsunderlaget på en rad punkter men kommer till slutsatsen att utredningen lägger en god grund för hur skolskjuts i framtiden kan organiseras med grundskolenämnden som politiskt ansvarig nämnd så att även resor till och från fritidshem inkluderas. Trafikkontoret förordar att beslut i den riktningen tas.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Oavsett om resor till och från fritidshem betraktas som skolskjuts eller färdtjänst är det en kostnad som kvarstår för staden som helhet, antingen den ligger inom grundskolnämndens eller trafiknämndens ansvar och budget. Bedömningen är att de ekonomiska effekterna är begränsade om resor till och från fritidshem utförs inom ramen för skolskjuts i stället för som färdtjänst. Det främsta argumentet för ändring utgår från barnets bästa, där det i motionen framgår att vissa familjesituationer har gått till det sämre sedan resor till och från fritidshem blev färdtjänst i stället för skolskjuts. Om en ändring kan förändra den situationen kan det vara gynnsamt utifrån ett samhällsekonomiskt perspektiv, då det kan ge påverkan på omfattning av förvärvsarbete.

Vid skolskjuts kan ofta en grupp av barn samåka med andra barn som ska till/från samma adress varje dag. Behovet av ensamåkning minskar då och därmed kostnaden för resan.

Bedömning ur ekologisk dimension

I flera fall har det varit omöjligt för barn att genomföra färdtjänstresa till fritidshem med andra personer i fordonet, eftersom barn med behov av förutsägbarhet och struktur inte har kunnat åka tillsammans med okända människor som varierat från dag till dag. De har därför skickat in en ansökan om undantag från samplanerade resor, vilket innebär att de enligt tillstånd för färdtjänst får resa ensamma i fordonet med föraren från bostaden till fritidshemmet.

Vid skolskjuts kan ofta en grupp av barn samåka och kontinuiteten kan bli bättre eftersom samma förare kan köra samma barn som ska till samma adress varje dag. Behovet av ensamåkning minskar då. Ur en miljöaspekt är skolskjuts som resform till och från fritidshem därför bättre, då högre grad av samplanering innebär mindre miljöpåverkan.

Bedömning ur social dimension

Med barnets bästa som utgångspunkt bedömer trafikkontoret att skolskjuts är en bättre resform än färdtjänst när det gäller resor till och från fritidshem. Servicegraden mellan skolskjuts och färdtjänst skiljer sig. Skolskjuts ger bättre förutsättningar avseende trygghet och förutsägbarhet när det gäller resa till och från fritidshem, jämfört med en resa med färdtjänst som har mer begränsade möjligheter när det gäller anpassning av resa till individens behov. Om resor till och från fritidshem utförs som skolskjuts kan det minska antalet myndighetskontakter för vårdnadshavare, och ansöknings- och prövningsprocess av ytterligare en myndighet kan undvikas. Grundskoleförvaltningen har redan de uppgifter som krävs för att bevilja ett barn skolskjuts, och kan troligen använda underlaget för bedömning om resor till och från fritidshemsverksamhet. Ur ett stadenperspektiv bör det vara ett mer effektivt sätt att nyttja resurser.

Bilagor

1. Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande
2. Utredning om resor till och från fritidshem som skolskjuts

Ärendet

Kommunstyrelsen har i remiss efterfrågat trafiknämndens, grundskoleförvaltningens samt nämnden för funktionsstöds synpunkter och bedömningar avseende en utredning om hur staden kan organisera skolskjuts för elever i grundsärskolan så att den inkluderar fritidshem.

Svar på remissen ska inkomma till stadsledningskontoret senast den 2022-06-02 och yttrande från trafikkontoret behöver därmed behandlas av trafiknämnden den 2022-05-20.

Beskrivning av ärendet

Kommunfullmäktige beslutade 2021-09-30 § 10 i enlighet med en motion av miljöpartiet att ge kommunstyrelsen i uppdrag att utreda hur staden kan organisera skolskjuts för elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskolan så att den inkluderar fritidshem. I uppdraget ingick även ansvar och finansiering för att utgöra underlag till budgetprocessen 2023.

Bakgrund

Vid bildandet av grundskolenämnden den 1 juli 2018 infördes en ny gemensam hantering av skolskjuts. Innan dess hanterades skolskjutsen av respektive stadsdelsnämnd utifrån stadsdelens förutsättningar och prioriteringar. I praktiken innebar det att skolskjutsen kom att hanteras olika över staden. I vissa stadsdelar fick elever skolskjuts till och från fritidshem, i andra hänvisades elever till färdtjänst.

Grundskolenämndens hantering utgick från att skolskjutsen endast skulle utgå från kommunens skyldighet enligt skollagen vilket inte omfattar resor till och från fritidshemmet. Nämndens ställningstagande innebar att skolskjuts utöver den grundläggande skyldigheten inte skulle anordnas. Mot bakgrund av detta hänvisades elever med behov av resor till och från fritidshemmet till färdtjänst.

I en motion till kommunfullmäktige lyfte Bosse Parbring (MP) och Karin Pleijel (MP) de problem som särskilt elever och vårdnadshavare i grundsärskolan upplevt med nyordningen. Motionärerna ville att kommunstyrelsen skulle utreda hur staden kan organisera skolskjuts för elever i grundsärskolan så att den inkluderar fritidshem när det finns behov av det.

Den 30 september 2021 beslutade kommunfullmäktige att uppdra åt kommunstyrelsen att genomföra en utredning i enlighet med motionen, med tillägget att uppdraget skulle utvidgas till att gälla samtliga skolformer.

Utredningen

I utredningen beskrivs förutsättningarna för huvudfrågan utifrån en rad olika hänseenden. Man identifierar såväl möjligheter som utmaningar med att organisera resor på ett annat sätt med grundskolenämnden som politiskt ansvarig nämnd. Den generella slutsatsen är att det är möjligt att organisera resor till och från fritidshem som skolskjuts. Skollagens bestämmelser hindrar inte kommunen att anordna skolskjuts på frivillig grund utöver sin skyldighet. De utmaningar som utredningen pekar på behöver dock hanteras.

Trafikkontorets synpunkter utifrån utredning och tjänsteutlåtande

Redan inledningsvis ska här klargöra att trafikkontoret förordar att resor till och från fritidshem organiseras som skolskjuts med grundskolenämnden som ansvarig nämnd. Detta görs med barnens och föräldrarnas bästa som utgångspunkt. De kommuninterna effekter av ekonomisk eller administrativ art som kan uppstå väger i sammanhanget lätt men pekar utifrån trafikkontorets perspektiv i samma riktning.

I det följande kommenteras de punkter i utredningen där trafikkontoret har särskilda synpunkter att föra fram. I respektive underrubrik nedan gör vi hänvisning till rubrik i utredningen som innehåller det vi vill kommentera.

Ang "Bedömning ur ekonomisk dimension", sid 2

Grundskoleförvaltningen gör bedömningen att man behöver två heltidstjänster *"för att kunna hantera ansökningar och överklaganden"*. Serviceresor hanterar detta med 0,5 heltidstjänst. Det finns inget skäl att detta skulle vara mer belastande för grundskoleförvaltningen. Man hävdar att *"Skolskjuts till och från fritidshem utgår från vårdnadshavarnas arbetstider och inte skolans start- och sluttider, vilket kräver ökad kontakt mellan skolskjutshandläggare och vårdnadshavare"*. En betydande del av kontakterna med vårdnadshavarna i fråga om tidsplanering av resorna kommer även fortsättningsvis att skötas av trafikkontoret. Grundskoleförvaltningen skulle endast behöva göra bedömning av rätten till resor samt eventuellt ange ett tidsspänn före och efter skoltid då trafikkontoret ska inplanera resorna i samråd med vårdnadshavarna.

Ang "Bedömning ur social dimension", sid 3

Under detta avsnitt skriver utredaren att det inte är *"möjligt för elever med behov av fast förare, ensamåkning eller samåkning enbart med jämnåriga elever att få detta"*. I fråga om ensamåkning är detta felaktigt, då det är möjligt att bevilja inom ramen för färdtjänst.

Ang "Färdtjänst", sid 5 – 6

Utredaren skriver: *"Det är utifrån färdtjänstlagen därför möjligt, men inte tvingande för kommunen att förena ett tillstånd till färdtjänst med individuella villkor av gynnande art, så som fast förare och ensamåkning. Kommunen ensam avgör om det finns särskilda skäl för att ett tillstånd skall förenas med gynnande villkor som går utöver de skyldigheter som följer av lagens bestämmelser i övrigt"*. Det är sakligt korrekt att kommunen är fri att tillföra nya gynnande villkor i färdtjänstillstånden. Samtidigt måste man vara medveten om att utifall möjligheten att bli beviljad fast förare skulle införas som extra gynnande villkor, så får det konsekvenser långt bortanför de omkring 200 elever som reser till fritidshem. Ett sådant villkor kommer också att gälla som möjlighet för samtliga omkring 17 000 färdtjänstresenärer att ansöka om. Likabehandlingsprincipen gör att villkoret inte går att begränsa till en grupp av 200 barn. Det skulle därmed medföra mycket stora merkostnader i verksamheten men framför allt också enorma svårigheter att i praktiken tillhandahålla med tanke på den stora brist på förare som råder.

I den nuvarande ordningen där det är färdtjänst som gäller för resor till fritidshem är det inte förare med särskild utbildning för skolskjuts och barn som i första hand används. De förare som har den extra kompetensen används särskilt för just skolskjuts, vilket resa till fritidshem alltså inte är.

Ang "Identifierade utmaningar", sid 9 – 10

Sex olika särskilda utmaningar har i utredningen identifierats. Trafikkontoret väljer att kommentera samtliga genom att först citera den del kommentaren avser.

- *"Avsaknaden av tydlig praxis medför att det är svårt att fullt ut bedöma utgången vid en eventuell domstolsprövning av skolskjuts till och från fritidshem för en viss avgränsad målgrupp."*

Trafikkontorets kommentar: Trafikkontoret vill här starkt understryka hur viktigt det är med tydliga riktlinjer från grundskolenämnden. Genom sakliga och objektiva kriterier för avgränsningen av målgruppen undviks de flesta framtida svårigheter.

- *"En definierad målgrupp med funktionshinder som urvalskriterie kan av vissa vårdnadshavare uppfattas som orättvis."*

Trafikkontorets kommentar: En saklig och väl motiverad definition av målgruppen är viktigt för att vårdnadshavare som får avslag på en ansökan inte ska känna sig orättvist behandlad. Trots det kommer inte alla att vara nöjda med ett avslagsbeslut. Målgruppen skulle till exempel kunna vara definierad som elever i grundsärskola, särskild undervisningsklass eller elever i grundskola som vid styrkande av funktionsnedsättning visar att det är omöjligt att resa på sätt som andra jämnåriga skulle klara av.

Trafikkontoret anser att definitionen av målgruppen ska inkludera även barn som inte har färdtjänstillstånd och vill liksom tidigare peka på de barn som går i särskild undervisningsgrupp. Det senare med anledning av att dessa barn bedöms ha samma eller närliggande behov som barn i grundsärskola, och bör få samma förutsättningar som elever i grundsärskola.

- *"Beslutsgrunderna är kommunalt utformade och utgår inte från nationell lagstiftning och praxis, vilket kan göra att det uppstår utmaningar för handläggare avseende hur ansökningar ska bedömas."*

Trafikkontorets kommentar: En tydlig definition av målgruppen, se ovan, underlättar för handläggaren. Stöd för handläggningen bör också stå att finna i den tillämpning som fanns inom grundskoleförvaltningen och före det inom stadsdelarna, innan dessa resor fördes över till trafiknämndens ansvar. I utredningen pekas på att ett antal kommuner idag inkluderar resor till fritidshem som skolskjuts. Genom omvärldsbevakning av den praxis dessa kommuner utformat bör underlag för riktlinjer kunna samlas. Oaktat det nu nämnda anser trafikkontoret att det är viktigt att grundskoleförvaltningens handläggning tar sin utgångspunkt i barnkonventionen.

- *"Beslut om skolskjuts till och från fritidshem kan endast laglighetsprövas, vilket innebär att domstolens prövning begränsas till att enbart avse beslutets laglighet och inte dess lämplighet. Detta kan av vissa vårdnadshavare upplevas som en försämring av möjligheterna att tillvarata sin rätt."*

Trafikkontorets kommentar: Trafikkontorets erfarenhet vid prövning av rätten till färdtjänstresor till fritidshem är att få eller inga överklaganden sker av fattade beslut. Knappast i något fall där barnet beviljats färdtjänstillstånd, har resor till fritidshem nekats.

Med stöd av erfarenheter inom staden från tidigare år samt inhämtning av goda exempel från andra kommuner bör tydliga riktlinjer till stöd för handläggarna kunna

utformas. När detta sker är det viktigt att säkerställa att ingen ”hamnar mellan stolarna”.

- *”Om det inte ska blir en försämring för berörda elever i förhållande till resor med färdtjänst behöver skolskjuts till och från fritidshemmet även gälla från annan skola än den anvisade, över kommungränserna vid växelvis boende och vid lov.”*
Trafikkontorets kommentar: Det är en rimlig bedömning stadsledningskontoret gör att grundskolenämnden i sina riktlinjer behöver godkänna resor till och från fritidshem även från annan skola än den anvisade samt över kommungränserna vid växelvis boende. Ur barn- och föräldraperspektiv vore det den bästa lösningen om den rätten gäller även under skollov. Staden har ändå redan kostnaden för dessa resor. Idag krånglar vi till det för barn och föräldrar genom att ny ansökan om resor under skolloven behöver lämnas in till trafikkontoret. Det innebär ökad administration i färdtjänsthandläggningen och mer missnöjda vårdnadshavare och barn.
- *”Grundskoleförvaltningen arbetar för närvarande med att ta fram förändrade riktlinjer för ordinarie skolskjuts. De reviderade riktlinjerna förslås bli mer restriktiva när det gäller fast förare och ensamåkning, vilket kan medföra mer likartade servicenivåer mellan skolskjuts och färdtjänst.”*
Trafikkontorets kommentar: Trafikkontoret har uppfattningen att fast förare och ensamåkning historiskt i viss mån har beviljats för generöst vid skolskjuts och stödjer därmed grundskoleförvaltningen att riktlinjerna behöver revideras. Detta är en extra service som måste hanteras sparsamt, i synnerhet under högtrafiktider då det råder brist på förare och fordon. Med nya riktlinjer riktar man sig tydligare till elever som verkligen behöver fast förare och ensamåkning. Här ska samtidigt framhållas att beslut om fast förare många gånger kan kombineras med samåkning med andra barn. Behovet av ensamåkning minskar då, vilket är bättre ur ekonomiskt och ekologiskt perspektiv.

Ang tjänsteutlåtande, sid 1

Stadsledningskontoret skriver: *”Utredningen pekar på att det inte med bestämdhet går att säga den presenterade organisationen skulle innebära en upplevd förbättring för varje enskild elev och vårdnadshavare.”*

Trafikkontorets kommentar: En ambition att ”varje elev och vårdnadshavare” ska uppleva en förbättring vid en förändrad organisering av skolskjuts är inte rimlig. Att organisera resor till och från fritidshem som skolskjuts med grundskolenämnden som ansvarig nämnd kommer enligt trafikkontorets bedömning att bli en förbättring för de allra flesta. Risken att någon elev eller vårdnadshavare ändå inte upplever en förbättring, bör då inte hindra att ett bra förslag genomförs.

Sammanfattande hållning

Med skolskjuts säkerställs en högre grad av kontinuitet som inte kan ges när resan utförs som färdtjänst. De barn som är i behov av kontinuitet och struktur genom fast förare ska kunna få det behovet tillgodosett, vilket idag inte är möjligt genom färdtjänst. Ur ett barnperspektiv bör barn resa med barn vare sig det är till skola eller fritidshem.

Om barnen får resa med skolskjuts till och från fritidshem innebär detta att vårdnadshavare kan göra samma typ av ansökan (skolskjuts) för både resor till skola som till och från fritidshem. I dagsläget krävs tillståndsprövning för både skolskjuts och

färdtjänst där behovet av färdtjänstresa till och från fritidshem prövas årligen, trots att färdtjänstillståndet löper en längre period.

Med ovanstående argumentation förordar trafikkontoret att resor till och från fritidshem organiseras som skolskjuts med grundskolenämnden som ansvarig nämnd.

Förvaltningens bedömning

Den motion som ligger till grund för detta ärende tar sin utgångspunkt i ett barn- och föräldraperspektiv. Staden ska organisera skolskjuts för elever på ett sätt som ger barnen trygghet och kontinuitet och som inte skapar ett administrativt merarbete för vårdnadshavare.

I trafikkontorets bedömning väger barnperspektivet tyngst. Med barnets bästa som utgångspunkt bedömer trafikkontoret att skolskjuts är en bättre resform än färdtjänst när det gäller resor till och från fritidshem. För vårdnadshavarna kan det också minska antalet myndighetskontakter. Grundskoleförvaltningen har redan de uppgifter som krävs för att bevilja ett barn skolskjuts, och kan troligen använda underlaget för bedömning om resor till och från fritidshemsverksamhet. Ur ett staden-perspektiv bör det därför vara ett mer effektivt sätt att nyttja resurser om grundskolenämnden ansvarar för såväl skolskjuts som resor till och från fritidshem.

Patricia Anselmo

Kristina Lindfors

Tf avdelningschef

Trafikdirektör

Remissvar - Förslag från stadsledningskontoret gällande hur staden kan organisera skolskjuts för elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskolan så att den inkluderar fritidshem, dnr 1270/21

§ 136, N609-1560/22

Beslut

1. Grundskolenämnden bifaller kommunstyrelsens förslag om förändring i organisering av resor till och från fritidshemmet.
2. Grundskolenämnden skickar med förvaltningens förslag till yttrande till kommunstyrelsen för kännedom.
3. Grundskolenämnden förklarar beslutet omedelbart justerat.

Ärendet

Stadsledningskontoret har i ”Utredning om resor till och från fritidshem som skolskjuts” presenterat förslag på en eventuell ändring i organisationen kring elevers resor till och från fritidshemmet. Utredningen gäller inte alla elever utan endast de elever som idag får dessa resor genom färdtjänst. Förslaget innebär att dessa resor i stället hanteras som skolskjuts och inkorporeras i Göteborgs Stads riktlinje för skolskjuts.

Remissvaret ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 25 maj 2022. Ärendet medger ingen bordläggning.

Handlingar

Grundskoleförvaltningens tjänsteutlåtande, daterat 2022-04-22

Bilaga 1, Utredning om resor till och från fritidshem som skolskjuts

Yrkande från MP, V, S och D daterat 2022-05-24

Yrkanden

Bosse Parbring (MP) yrkar bifall på yrkande från MP, V, S och D.

Sofie Gyllenwaldt (M) yrkar bifall på förvaltningens förslag.

Utdrag ur protokoll

Sammanträdesdatum: 2022-05-24

Propositionsordning

Ordföranden Axel Darvik (L) ställer förvaltningens förslag mot yrkande från MP, V, S och D och finner att grundskolenämnden beslutar i enlighet med förvaltningens förslag.

Omröstning begärs.

Omröstning

Nämnden godkänner följande ordning för omröstning:

Ja-röst för bifall till förvaltningens förslag.

Nej-röst för bifall till yrkandet från MP, V, S och D.

Sofie Gyllenwaldt (M), Axel Darvik (L) och Erik Punt (M) röstar ja.

Viktoria Tryggvadottir Rolka (S), Jessica Blixt (D), Camilla Harrysson (D), Bahman Esmail Nejad (S) och Ante Bränholm (V) röstar nej.

Med 3 ja-röster röster mot 6 nej-röster har grundskolenämnden beslutat enligt yrkandet från MP, V, S och D.

Protokollsutdrag skickas till

Kommunstyrelsen

Dag för justering

2022-05-24

Utdrag ur protokoll
Sammanträdesdatum: 2022-05-24

Vid protokollet

Sekreterare

Gustav Boström

Ordförande

Axel Darvik (L)

Justerande

Bosse Parbring (MP)

Rätt utdraget intygar i tjänsten:

Gustav Boström

Nämndsekreterare

Yrkande

Miljöpartiet, Vänsterpartiet,
Socialdemokraterna och Demokraterna

2022-05-24

Ärende 12

Yrkande angående remissvar om förslag från stadsledningskontoret gällande hur staden kan organisera skolskjuts så att den inkluderar fritidshem

Förslag till beslut

I Grundskolenämnden:

1. Bifaller kommunstyrelsens förslag om förändring i organisering av resor till och från fritidshemmet.
2. Skickar med förvaltningens förslag till yttrande till kommunstyrelsen för kännedom.
3. Förklarar beslutet omedelbart justerat.

Yrkandet

Stadsledningskontoret har remitterat "Utredning om resor till och från fritidshem som skolskjuts till grundskolenämnden" för yttrande. Utredningen har kommit till i politisk enighet genom ett uppdrag i kommunfullmäktige.

Den politiska viljan att åstadkomma en förändring grundar sig i de vittnesmål vi fått från vårdnadshavare och funktionsrättsorganisationer att uppdelningen mellan skolskjuts och färdtjänst i Göteborg fungerar dåligt för elever med funktionsnedsättning. Grundskolenämnden genomför just nu en dialog med vårdnadshavare hur vi kan organisera undervisningen bättre och mer likvärdigt för elever som har behov anpassningar och särskilt stöd. Inte alla, men många av dessa elever har någon form av funktionsnedsättning. Även i denna dialog vittnar vårdnadshavare om att de tvingas skjutsa runt sina barn själva för att de ska kunna delta i fritidshem. Det får till följd att de inte kan arbeta under denna tid. Alternativet är att deras barn stannar hemma, tappar i social stimulans och utveckling och i värsta fall leder till skolmisslyckande. Det är en kostnad både för dessa barn och för samhället.

I förvaltningens förslag till yttrande hävdas till skillnad mot kommunstyrelsens utredning att det inte går att särbehandla elever med funktionshinder som har rätt till skolskjuts och att det skulle bryta mot

den kommunala likställighetsprincipen. Även om fritidshem inte är en obligatorisk skolform brukar vi i alla andra sammanhang vilja stimulera elever att ta del av fritidshemmens erbjudande för social och pedagogisk utveckling. Om dagens system innebär att färre elever med funktionsnedsättning får tillgång till fritidshem skulle det kunna i enlighet med Funktionsrättskonventionen (art 24 Utbildning samt art 9 Tillgänglighet) innebära diskriminering i form av bristande tillgänglighet att inte vidta åtgärder för att dessa elever ska kunna ta del av fritidshem på likvärdiga villkor.

Vi anser att det är ett sakliga skäl att elever med funktionsnedsättning inte kan ta del av fritidshem om de inte får skolskjuts och att vi därför inte frångår likställighetsprincipen. Göteborgs stad har en skyldighet att erbjuda sina tjänster på ett tillgängligt sätt och möta elevers behov på olika sätt. Det innebär att staden behöver göra anpassningar för elever med funktionsnedsättning utifrån deras behov. Anpassningar som inte behöver göras för elever utan funktionsnedsättning. Rätten till att kunna vara delaktig i samhället och ta del av samhällets tjänster finns med på olika sätt i Skollagen, Barnkonventionen och Göteborgs stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning.

På Grundskolenämndens sammanträde 26 april fattade vi beslut om en reviderad riktlinje för skolskjuts. Förvaltningen skriver i sitt förslag till yttrande att riktlinjen behöver förändras om utredningens förslag blir verklighet. Det konstaterade vi också när vi beslutade om den reviderade riktlinjen och vi kommer självklart ta upp frågan till beslut i samband med omorganiseringen. Förvaltningen lyfter några andra viktiga frågor till utredningen när det gäller gränsdragningar. Vi skickar därför med förvaltningens förslag till yttrande samtidigt som vi bifaller utredningens förslag till omorganisering av skolskjuts för elever med funktionsnedsättning.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2022-04-22

Diarienummer N609-1560/22

Handläggare

Angelica Nåfors, Christian Arensberg,

Telefon: 031-367 41 27

E-post: angelica.nafors@grundskola.goteborg.se

Remissvar - Förslag från stadsledningskontoret gällande hur staden kan organisera skolskjuts så att den inkluderar fritidshem

Förslag till beslut

Grundskolenämnden

1. Avstyrker kommunstyrelsens förslag om förändring i organisering av resor till och från fritidshemmet.
2. Uppmanar kommunstyrelsen att se över möjligheter till ökad servicenivå vad gäller elevers resor till och från fritidshemmet inom befintlig organisation, för att tillse att elevers resor genomförs tryggt och säkert.
3. Förklarar beslutet omedelbart justerat

Sammanfattning

Stadsledningskontoret har remitterat ”Utredning om resor till och från fritidshem som skolskjuts” till grundskolenämnden för yttrande. Ärendet medger ingen bordläggning.

En omorganisering skulle kräva att ny riktlinje för hantering av resor till och från fritidshemmet inom ramen för skolskjuts skulle tas fram. Riktlinjen i fråga behöver skilja sig avsevärt från nuvarande riktlinje för skolskjuts på flera grundläggande punkter. Förändringarna skulle innebära att en viss elevgrupp särbehandlas jämfört med andra elever, av skälet att elevernas vårdnadshavare ska behöva hantera färre myndighetskontakter. Grundskoleförvaltningen gör bedömningen att detta inte utgör saklig grund för att frånga den kommunala likställighetsprincipen. Om elever ska erbjudas skjuts till och från fritidshemmet bör det gälla samtliga elever, utifrån de kriterier som finns gällande rätt till skolskjuts. På detta sätt riskerar inte Göteborgs Stad likställigheten, men det skulle innebära ökade kostnader för skolskjuts.

I stadsledningskontorets yttrande görs bedömningen att det inte går att säga att en förändring gällande resor till och från fritidshemmet skulle innebära en förbättring för eleven i fråga. Grundskoleförvaltningen delar denna bedömning, och menar att villkoren skulle försämrats för eleven om resor till och från fritidshemmet ändrades från att hanteras inom ramen för färdtjänst till att hanteras inom ramen för skolskjuts.

Grundskoleförvaltningen ser även att förvaltningen skulle riskera att agera i strid med den kommunala likställighetsprincipen om resor till och från fritidshemmet skulle hanteras som skolskjuts, på det sätt som föreslås i utredningen. Med anledning av detta föreslår grundskoleförvaltningen att grundskolenämnden avslår förslaget om förändrad organisering av resor till och från fritidshemmet, och att det i stället sker en förändring i

stadens riktlinje gällande färdtjänst så att den bättre möter upp den enskilda elevens särskilda behov, när starka skäl för detta finns.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Av stadsledningskontorets utredning framgår att det finns avgifter för färdtjänst som idag betalas av vårdnadshavare. Det är framför allt resor under sommar- och jullov som genererar avgifter. Utredningen föreslår att dessa avgifter ska föras över som avgifter för skolskjuts i stället. Grund- och grundsärskolan ska vara avgiftsfria, vilket innebär att kostnaden i stället behöver finansieras av grundskoleförvaltningen. Avgifterna om drygt 56 000 kr som idag betalas av vårdnadshavare kommer att belasta grundskoleförvaltningens budget för skolskjuts, en i sammanhanget marginell kostnadshöjning.

Förvaltningen vill dock framhålla att det finns ett antal juridiska risker förknippade med utredningens förslag som kan ge upphov till ökade kostnader.

Av utredningen framgår att det saknas vägledande praxis på flera av områdena som förslaget omfattar. I redogörelse under förvaltningens bedömning framgår att flera av de kommunexempel som beskrivs i utredningen inte är relevanta ur ett Göteborgsperspektiv och därmed mindre adekvata att använda som vägledande exempel.

Grundskoleförvaltningen bedömer att grunden för utredningens förslag om att frånga likställighetskravet inte kommer att bedömas som saklig vid en juridisk prövning. Framför allt kan detta bli en konsekvens i kombinationen med de övriga villkor som denna elevgrupp kommer få i jämförelse med andra elever.

Förvaltningens bedömning är därmed att väsentligt fler elever behöver omfattas av erbjudandet om skolskjuts till och från fritidshemmet om förslagen i utredningen verkställs. Omfattningen av de kostnaderna är inte möjliga att exakt beräkna men förvaltningens bedömning är att de inte är ringa.

Att flytta resor till och från fritidshemmet från färdtjänst till skolskjuts innebär att elever kommer att erbjudas skolskjuts till andra kommuner vid växelvis boende och till andra skolor än de som kommunen anvisar. Något som det saknas exempel för i större kommuner och det finns heller inga sådana exempelkommuner i utredningen. Det är enligt förvaltningen inte uteslutet att vid en juridisk prövning av de föreslagna reglerna skulle en ny vägledande praxis definieras för området, vilket enligt förvaltningens bedömning skulle kunna innebära väsentliga kostnadsökningar. Likställighetsprincipen innebär att det behöver finnas saklig grund för att avgränsa ett erbjudande till en snäv elevgrupp. Förvaltningen bedömer att de föreslagna förändringarna inte kan avgränsas till den i utredningen utpekade elevgruppen. Därmed skulle fler elever beviljas skolskjuts och kostnaderna öka.

Att erbjuda resor till och från fritidshemmet även om de inte går på en av kommunen anvisad skola bedömer förvaltningen inte kan begränsas till en begränsad elevgrupp, utan behöver erbjudas bredare för att kommunen ska leva upp till likställighetskravet. Det innebär att fler elever behöver omfattas av erbjudandet än vad som framgår av utredningen.

Det är svårt att beräkna de exakta kostnadsökningarna som utredningens förslag skulle innebära. Men i förvaltningens redovisning av riktlinjerna för skolskjuts för nämnden den

17 juni 2020 uppskattade förvaltningen då kostnadsökningen till 12 Mnkr per år. Sedan dess har dessa resor ökat i pris med 17 procent.

När förvaltningen beslutar om att avslå ansökningar om färdtjänst kan inte förvaltningen väga skäl för avslag olika tungt, trafiksäkerhet ger till exempel inte mindre rätt till skolskjuts än funktionsnedsättning. En ökad möjlighet för en grupp att beviljas skolskjuts innebär att elever med andra skäl i större utsträckning kommer att beviljas skolskjuts. Det kan innebära att flera av eleverna i stadens ”landsbygdsområden”, Säve, Björlanda, Rödbo och Bergum, i större utsträckning skulle beviljas skolskjuts och då med ökade kostnader som följd. Förvaltningen uppskattar att kostnaden för detta skulle bli mellan 3-4 Mnkr årligen, men det är en osäker beräkning, den kan bli både lägre och högre.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension. Förvaltningen kan dock inte utesluta att om det förslag som stadsledningskontoret presenterar i sin utredning genomförs kommer fler elever bli erbjudna skolskjuts till och från fritidshemmet, och därmed kommer det totala transportarbetet för skolskjuts och färdtjänst att öka. Detta skulle få konsekvenser för både utsläpp och belastning av infrastruktur.

Bedömning ur social dimension

Av stadsledningskontorets utredning, Utredningen, framgår att överföring av ansvar för transporter till och från fritidshemmet från färdtjänst till skolskjuts inte innebär några positiva förändringar ur ett elevperspektiv.

Enligt förvaltningens bedömning nedan framgår i stället att elever riskerar att få en försämring, särskilt då under skollov då inte grundskoleförvaltningen erbjuder skolskjuts.

En bakgrund till motionen från Miljöpartiet som legat till grund för stadsledningskontorets utredning är att underlätta för vårdnadshavare i deras kontakter med olika myndigheter för att lösa transporter för sina barn till och från skola och fritidshem. Grundskoleförvaltningens genomgång av detta nedan visar, till skillnad från Utredningen, att den föreslagna förändringen inte får någon eller bara marginell positiv påverkan på vårdnadshavarnas behov av att ha flera kontakter för att lösa sina barns transportbehov till och från skolan. Vårdnadshavare kommer även med de av Utredningen föreslagna förändringarna utöver kontakt med skolskjutshandläggarna behöva ha kontakt med Färdtjänsten och ansöka om de så kallade ”väsentliga resor” som gäller för resor till och från fritidshemmet. Idag hanteras beställningen av både skolskjuts och färdtjänst via samma telefonnummer.

Ett förändrat regelverk och praxis för skolskjuts som innebär att elever kan beviljas skolskjuts till andra skolor än de som kommunen anvisar kommer att innebära en utökad möjlighet för elever att söka fristående skola eller annan kommunal skola än den som kommunen anvisat. Det finns idag exempel på elever där beroendet av skolskjuts begränsar dem i deras möjlighet att välja skola. En sådan förändring skulle göra Göteborgs Stad till ett exempel som skiljer sig från övriga kommuner och med en väsentligt ökad möjlighet för elever att välja skola.

Samverkan

Information har getts i samband med FSG 16 maj 2022.

Bilagor

1. Utredning om resor till och från fritidshem som skolskjuts

Ärendet

Stadsledningskontoret har i ”Utredning om resor till och från fritidshem som skolskjuts” presenterat förslag på en eventuell ändring i organisationen kring elevers resor till och från fritidshemmet. Utredningen gäller inte alla elever utan endast de elever som idag får dessa resor genom färdtjänst. Förslaget innebär att dessa resor i stället hanteras som skolskjuts och inkorporeras i Göteborgs Stads riktlinje för skolskjuts.

Remissvaret ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 25 maj 2022. Ärendet medger ingen bordläggning.

Beskrivning av ärendet

Kommunfullmäktige beslutade den 30 september 2021, § 10, i enlighet med en motion av miljöpartiet att ge kommunstyrelsen i uppdrag att utreda hur staden kan organisera skolskjuts för elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskola så att den inkluderar fritidshem. Utifrån kommunfullmäktiges beslut har målgruppen avgränsats till att omfatta elever med fritidshemsplacering i ovan nämnda skolformer som på grund av bestående funktionshinder har svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel. Stadsledningskontoret har därefter utrett ärendet, och framställt en rapport. I utredningsarbetet har representanter från grundskoleförvaltningen samt trafikkontoret deltagit i en referensgrupp. Därefter har kommunstyrelsen remitterat stadsledningskontorets tjänsteutlåtande och rapport till grundskolenämnden, trafiknämnden, samt nämnden för funktionsstöd med begäran om yttrande senast den 25 maj 2022.

Sedan grundskolenämnden bildades den 1 juli 2018 har inga elever beviljats skolskjuts till och från fritidshemmet, i enlighet med den riktlinje som antogs av grundskolenämnden den 2 juli 2018, § 15. Enligt skollagen avser skolskjuts resor mellan hemmet och skolan, i anslutning till skoldagens början och slut. Därför omfattar riktlinjen inte resor till och från fritidshemmet. Nämndens ställningstagande i samband med antagandet av riktlinjen gjorde gällande att ingen skolskjuts utöver den grundläggande skyldigheten skulle anordnas. elever med behov av resor till och från fritidshemmet på grund av funktionsnedsättning hänvisades därmed till färdtjänst.

Färdtjänst

Färdtjänstillstånd ges till personer som på grund av funktionshinder har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel. Färdtjänstillstånd omfattar inte transporter som av någon annan anledning bekostas av det allmänna, exempelvis skolskjuts och sjukresa.¹ Beslut om färdtjänstillstånd kan överklagas med förvaltningsbesvär, vilket innebär att både lagligheten och lämpligheten kan prövas i domstol.

Resor med färdtjänst sker, i likhet med övrig kollektivtrafik, tillsammans med andra. Resorna sker i anpassade personbilar, rullstolsbilar eller rullstolsbussar. I färdtjänstillståndet ingår ett begränsat antal fritidsresor. Antalet resor baseras på i vilken uträkning funktionshindret påverkar möjligheten att resa med kollektivtrafik. För väsentliga resor, så som resor till och från fritidshem, finns det inte någon begränsning gällande antalet resor.

¹ Lag (1997:736) om färdtjänst, § 7, 2 st.

Färdtjänst till och från fritidshem tillhandahålls under lov och ferier. Oavsett om eleven går i en kommunal eller fristående skola har eleven rätt till färdtjänst om grundläggande kriterier uppfylls. Barn som bor växelvis hos sina föräldrar har rätt till färdtjänst till och från båda adresserna, detta gäller även om den ena föräldern bor i en annan kommun. Ingen egenavgift utgår för elevers färdtjänstresor till och från fritidshemmet under terminerna, då eleverna åker på sitt skolkort. Under perioder när skolkort inte gäller, såsom under jul- och sommarlov, samt för resor över kommungränser där skolkort inte heller gäller, tas egenavgift ut för resor till och från fritidshemmet.

Utredningen visar att det utifrån färdtjänstlagen är möjligt att förena ett tillstånd till färdtjänst med individuella villkor av gynnande art, som exempelvis fast förare och ensamåkning. Det är kommunen ensam som avgör om det finns särskilda skäl för att ett tillstånd ska förenas med gynnande villkor som övergår de skyldigheter som följer av lagens bestämmelser i övrigt.

Skolskjuts

Rätten till skolskjuts regleras i skollagen, vari det framgår att elever i grundskola med offentlig huvudman har rätt till kostnadsfri skolskjuts från en plats i anslutning till elevens hem till den plats där utbildningen bedrivs och tillbaka.² Rätten till skolskjuts gäller med hänsyn till

- Färdvägens längd,
- Trafikförhållanden
- Elevens funktionsnedsättning, eller
- Någon annan särskild omständighet

Rätten till skolskjuts gäller inte elever som väljer att gå i en annan skolenhet än den där kommunen annars skulle ha placerat dem, om skolskjutsen inte går att utföra utan organisatoriska eller ekonomiska svårigheter.

Hemkommunen ska anordna skolskjuts för elever som går i en fristående grundskola inom kommunen om det kan ske utan organisatoriska eller ekonomiska svårigheter.

Det är upp till respektive kommun att avgöra hur skolskjutsen ska hanteras utöver det som framgår av lag, i Göteborgs Stad regleras detta av grundskolenämndens riktlinje för skolskjuts.

Skillnader mellan färdtjänst och skolskjuts

Inom ramen för skolskjuts medges inte resor till och från fritidshemmet idag, eftersom det inte faller inom ramen för Göteborgs Stads skyldighet. Det finns ett fåtal kommuner i Sverige som på något vis medger resor till och från fritidshemmet inom ramen för skolskjuts, men de allra flesta gör det inte. Kommuner i jämförbar storlek med Göteborg, såsom Stockholm och Malmö, hänvisar likt Göteborg till färdtjänstresor.

En elev som går på icke-anvisad skola har inte rätt till skolskjuts, elever har inte heller rätt till skolskjuts utanför kommungränserna – till exempel vid växelvis boende där den ena vårdnadshavaren bor i annan kommun än Göteborgs Stad. Dessa faktorer spelar ingen roll när det gäller färdtjänstresor.

² 9 kap. 15 b och 21 §§, 10 kap. 32 och 40 §§ samt 11 kap. 31 och 39 §§ skollagen (2010:800)

För resor med färdtjänst till och från fritidshemmet utgår generellt ingen egenavgift, men för resor under lov eller utanför kommunens gränser utgår egenavgift idag. I förslaget från stadsledningskontoret föreslås att samma avgift ska tas ut av grundskoleförvaltningen för resor av sådan art. Grundskoleförvaltningen gör bedömningen att det inte är möjligt att ta ut en avgift för skolskjuts, eftersom skolan enligt lag ska vara avgiftsfri. Om dessa resor blir en del av skolskjutsen måste resorna, i likhet med andra resor med skolskjuts, vara avgiftsfria för eleven.

Förvaltningens bedömning

Det finns några kommuner i landet som erbjuder skolskjuts till och från fritidshemmet. Grundskoleförvaltningen vill i sammanhanget lyfta fram att ett antal av de kommuner som presenteras i stadsledningskontorets utredning erbjuder skolskjuts till och från fritidshemmet för samtliga elever som uppfyller grundkriterierna för skolskjuts, det vill säga utifrån färdvägens längd, trafikförhållanden, funktionsnedsättning, eller annan särskild omständighet. Således är det svårt att jämföra förslaget i fråga med kommunerna som lyfts fram i utredningen. Vidare måste understrykas att det ingenstans bland de kommuner som exemplifieras av stadsledningskontoret framstår som om skolskjuts till och från fritidshemmet erbjuds vid växelvis boende i annan kommun eller då elev går i en icke-anvisad skola. Grundskoleförvaltningen ställer sig därför tveksam till huruvida det är möjligt att använda dessa kommuner som referenspunkter för att nå önskad förändring.

Den motion som ligger till grund för den utredning som stadsledningskontoret har genomfört påtalar att vårdnadshavare till elever med varaktiga funktionsnedsättningar behöver ha många olika myndighetskontakter. Grundskoleförvaltningen ifrågasätter inte vårdnadshavarnas upplevelse, men menar att det är tveksamt att en organisatorisk förändring av detta slag står i proportion till problemet i sig. Vårdnadshavarna skulle oavsett behöva ha kontakt med trafikkontoret för andra färdtjänstresor som deras barn behöver, när det inte är fråga om resor till eller från fritidshemmet. Således skulle ursprungsproblemet, att behöva ha många myndighetskontakter, ändå kvarstå.

Grundskoleförvaltningen har inte fått några signaler om att det finns ett generellt missnöje bland vårdnadshavarna till elever som reser med färdtjänst till och från fritidshemmet. När grundskoleförvaltningen bildades, och frågor gällande skolskjuts förflyttades från stadsdelarna till förvaltningen, genomfördes vissa principiella förändringar vilket orsakade en del missnöje. Detta missnöje har hanterats, och i vissa fall åtgärdats, efterhand av trafikkontoret och grundskoleförvaltningen. Det stämmer att vårdnadshavare kan behöva ansöka om två olika typer av resor, skolskjuts samt färdtjänst, men därefter sker kontakter kring praktikaliteter såsom av- eller ombokning av resor genom att vårdnadshavaren ringer till samma telefonnummer oavsett om det gäller skolskjutsresa eller färdtjänstresa.

Som framgår av stadsledningskontorets utredning skulle en omorganisering kräva att ny riktlinje för hantering av resor till och från fritidshemmet inom ramen för skolskjuts skulle tas fram. Riktlinjen i fråga behöver därtill skilja sig avsevärt från nuvarande riktlinje för skolskjuts på flera grundläggande punkter. Bland annat föreslås att elever som beviljas skolskjuts till och från fritidshemmet ska undantas från kravet på att eleven ska gå i anvisad skola, att eleven ska gå i en skola i Göteborgs Stad samt att eleven ska få rätt till skjuts även för resor vid växelvis boende hos vårdnadshavare i annan kommun.

Dessa undantag skulle göra att det blir stora skillnader i hur Göteborgs Stad behandlar elever.

Det framgår inte av skollagen, eller annan författning, att något av kriterierna för skolskjuts ska beaktas mer än något annat kriterium. Rätten till skolskjuts grundar sig i elevens behov, där funktionsnedsättning är ett skäl som kan ligga till grund för beviljande av skolskjuts. Elevs funktionsnedsättning väger dock inte tyngre än till exempel trafikfarlig väg, eller något av de övriga kriterierna som kan utgöra rätt till skolskjuts. Det finns många elever, och vårdnadshavare, i Göteborgs Stad som hade varit behjälpta av skolskjuts men där skolskjuts avslås utifrån att eleven har plats på fritidshem. Grundskoleförvaltningen ser att förvaltningen skulle riskera att agera i strid med den kommunala likställighetsprincipen om resor till och från fritidshemmet skulle hanteras som skolskjuts, på det sätt som föreslås i utredningen.

Om resor till och från fritidshemmet skulle hanteras inom ramen för skolskjuts skulle resor till vårdnadshavare i annan kommun inte kunna erbjudas, inte heller skulle eleven kunna få resorna under lov. Elever som går vid icke-anvisad skola skulle inte få resor beviljade. Det skulle alltså innebära en försämring för eleven som idag har resor genom färdtjänst om resor till och från fritidshemmet i stället blev en del av skolskjuts. Att göra avsteg från dessa grundläggande principer gällande skolskjuts skulle riskera avsteg från likställighetsprincipen. Avsteg från likställighetsprincipen är möjliga att göra om avstegen görs utifrån saklig grund. Grundskoleförvaltningen menar att det som framställs i motionen, att vårdnadshavare till elever med varaktiga funktionsnedsättningar skulle vara hjälpta av ett färre antal myndighetskontakter, inte utgör saklig grund.

För att inte riskera att agera i strid med likställighetsprincipen måste samtliga elever med behov av skolskjuts kunna erbjudas möjligheten till skjuts till och från fritidshemmet. En sådan förändring skulle innebära stora kostnader för staden, men skulle vara gynnsamt för såväl elever som vårdnadshavare. Grundskoleförvaltningen menar att de flesta elever som har behov av skolskjuts, i många fall också skulle ha behov av skolskjuts till och från fritidshemmet.

En förändring som den som föreslås i utredningen skulle påverka den enskildes möjlighet att överklaga. Ett beslut som baseras på en rättighet för den enskilde kan överklagas genom förvaltningsbesvär, vilket innebär att domstolen gör en fullständig prövning av beslutet. Ett beslut som inte baseras på en rättighet för den enskilde kan endast överklagas genom laglighetsprövning. Vid en laglighetsprövning prövar domstolen endast om beslutet är fattat på laglig grund, till exempel av rätt person enligt delegationsordningen, och inte själva detaljerna i beslutet. Som exempel kan ett avslag på ansökan om skolskjuts till skolan på grund av färdvägens längd överklagas genom förvaltningsbesvär, liksom ett avslag på ansökan om färdtjänst, medan ett avslag på skolskjuts på grund av att eleven har plats på fritidshem endast kan överklagas genom laglighetsprövning. Om den förändring som föreslås skulle genomföras skulle förutsättningarna för överklagande förändras för den elev som idag får sina resor till och från fritidshemmet genom färdtjänst.

Grundskoleförvaltningen har den senaste tiden fått signaler från skolorna om bekymmer med elevers skolskjuts. Skolorna har påtalat att elever kommer flera timmar för sent, eller för tidigt, på grund av skolskjutsen. Trafikkontoret har vid möte med grundskoleförvaltningen förklarat detta med att de inte kan möta upp det behov som finns

när det kommer till beställningar på resor med premisserna ensamåkning och fast förare. Detta eftersom det helt enkelt inte finns tillräckligt många förare som kan genomföra resorna. I slutändan blir det eleven som drabbas. Utifrån motionen framställs ensamåkning och fast förare som starka skäl för att genomföra omorganiseringen. Om omorganiseringen skulle genomföras, för att uppnå detta syfte, och riktlinje för skolskjuts förändras i linje med detta så skulle antalet ansökningar om, och beviljande av, sådana resor öka markant. Grundskoleförvaltningen menar att detta inte har beaktats i stadsledningskontorets utredning, och menar att detta kan ha stora konsekvenser för eleven.

Fritidshem finns tillgängligt, utifrån vissa premisser, för elever i åldrarna 6 till 12 år, elever som behöver tillsyn från 13 år får korttidstillsyn för skolungdom, enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (1993:387). Korttidstillsyn sker då inom ramen för skolans fritidsverksamhet. Grundskoleförvaltningen ställer sig frågande till att elevgruppen har avgränsats på det sätt som framgår i utredningen. Elever med varaktiga funktionsnedsättningar finns i alla åldersgrupper, inte endast i åldrarna 6 till 12 år. Barn och unga har rätt till utbildning i förskola, förskoleklass, grundskola och gymnasiet. Barn som hör till särskolans målgrupp kan behöva skjuts till samtliga av dessa skolformer, och hänvisas i dagsläget till färdtjänst för resor som inte utförs inom ramen för skolskjuts.

Stadsledningskontoret skriver i utredningen om resor till och från fritidshem som skolskjuts att det inom ramen för lagen om färdtjänst finns möjlighet för varje kommun att förena ett färdtjänstillstånd med villkor. Sådana villkor kan vara såväl gynnande som inskränkande. Det är således möjligt, men inte tvingande, att förena ett färdtjänstillstånd med individuella villkor av gynnande art, som fast förare och ensamåkning. Det ankommer på kommunen själv att avgöra om det finns särskilda skäl för att ett tillstånd ska förenas med gynnande villkor som går utöver de skyldigheter som följer av lagens bestämmelser i övrigt. Således torde en möjlig väg vara att förändra stadens riktlinjer för färdtjänst så att elevers resor kan genomföras så tryggt och säkert som möjligt, i form av ensamåkning eller med fast förare då så är nödvändigt, i stället för att genomföra en organisatorisk förändring samt en omfattande förändring av riktlinje för skolskjuts som därtill riskerar att hamna i strid med den kommunala likställighetsprincipen.

I stadsledningskontorets yttrande görs bedömningen att det inte går att säga att en förändring gällande resor till och från fritidshemmet skulle innebära en förbättring för eleven i fråga. Grundskoleförvaltningen delar denna bedömning, och menar samtidigt att det finns risk att villkoren skulle försämrats för eleven om resor till och från fritidshemmet ändrades från att hanteras inom ramen för färdtjänst till att hanteras inom ramen för skolskjuts.

Förslaget om förändrad organisering av resor till och från fritidshemmet har även remitterats till nämnden för funktionsstöd samt trafiknämnden. Förvaltningen för funktionsstöd har, liksom grundskoleförvaltningen, föreslagit för nämnden för funktionsstöd att avstyrka förslaget med anledning av att förvaltningen inte ser att förändringen med säkerhet skulle innebära en förbättring för individen.

Trafikkontoret är av annan uppfattning och menar att förslaget bör genomföras, vilket föreslås i tjänsteutlåtande till trafiknämnden. I trafikkontorets yttrande framgår att det skulle vara gynnsamt för staden eftersom resor med skolskjuts, i stället för färdtjänst, skulle innebära att elever i större utsträckning skulle kunna samåka. Detta argument står i

direkt motsats till det som motionärerna lyfter fram som behov för eleverna i fråga, där större möjligheter till ensamåkning och fast förare efterfrågas – efter individernas enskilda behov. Vidare lyfter trafikkontoret att definitionen av målgruppen även ska inkludera barn som inte har färdtjänstillstånd, i synnerhet vad gäller elever som går i särskild undervisningsgrupp då trafikkontoret gör bedömningen att dessa elever har samma eller liknande behov som elever i grundsärskola. Grundskoleförvaltningen vill tydliggöra vikten av att inte likställa särskilda undervisningsgrupper och grundsärskola, då det är fråga om två olika skolformer och olika elevgrupper. Att, helt eller delvis, få sin undervisning i en särskild undervisningsgrupp har inget med behov av skolskjuts att göra och bör därför inte vara ett av kriterierna för resor till eller från fritidshemmet.

Grundskoleförvaltningen föreslår att grundskolenämnden avstyrker förslaget om förändrad organisering av resor till och från fritidshemmet, och att det i stället sker en förändring i stadens riktlinje gällande färdtjänst så att den bättre möter upp den enskilda elevens särskilda behov när starka skäl för detta finns.

Göteborgs Stad Grundskoleförvaltningen

Bengt Randén
Förvaltningsdirektör

Helena Sjöberg
Avdelningschef

Remiss från kommunstyrelsen om hur Göteborgs Stad kan organisera skolskjuts för elever i grundsärskolan så att den inkluderar fritidshem

§ 126, N161-0506/22

Nämnden har tagit emot en remiss med förslag på hur skolskjutsen kan organiseras för elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskolan så att den inkluderar fritidshem.

Nämndens svar ska vara kommunstyrelsen till handa senast den 25 maj 2022.

Beslut

1. Nämnden för funktionsstöd avstyrker förslaget om hur staden kan organisera skolskjuts för elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskolan så att den inkluderar fritidshem.
2. Nämnden för funktionsstöd översänder förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen.
3. Nämnden för funktionsstöd förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Handlingar

Förvaltningen har den 21 april 2022 upprättat ett tjänsteutlåtande med två tillhörande bilagor. Förvaltningen föreslår att nämnden avstyrker förslaget om hur staden kan organisera skolskjuts för elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskolan så att den inkluderar fritidshem, översänder förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen och förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Yrkande

Ordförande Jens Adamik (L) yrkar bifall till förvaltningens förslag att avstyrka remissen om skolskjuts för elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskolan.

Yttrande

FI, V och MP har inkommit med ett skriftligt yttrande daterat den 18 maj 2022, protokollsbilaga 1, om utmaningarna i frågan om skolskjuts men att en förändring behövs och är möjlig.

Justering

Den 18 maj 2022.

Protokollsutdrag skickas till

Kommunstyrelsen

Utdrag ur protokoll (nr 6)
Sammanträdesdatum: 2022-05-18

Vid protokollet

Sekreterare

Ordförande

Justerande

Remiss från kommunstyrelsen om hur Göteborgs Stad kan organisera skolskjuts för elever i grundsärskolan så att den inkluderar fritidshem

§ 126, N161-0506/22

Nämnden har tagit emot en remiss med förslag på hur skolskjutsen kan organiseras för elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskolan så att den inkluderar fritidshem.

Nämndens svar ska vara kommunstyrelsen till handa senast den 25 maj 2022.

Beslut

1. Nämnden för funktionsstöd avstyrker förslaget om hur staden kan organisera skolskjuts för elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskolan så att den inkluderar fritidshem.
2. Nämnden för funktionsstöd översänder förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen.
3. Nämnden för funktionsstöd förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Handlingar

Förvaltningen har den 21 april 2022 upprättat ett tjänsteutlåtande med två tillhörande bilagor. Förvaltningen föreslår att nämnden avstyrker förslaget om hur staden kan organisera skolskjuts för elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskolan så att den inkluderar fritidshem, översänder förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen och förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Yrkande

Ordförande Jens Adamik (L) yrkar bifall till förvaltningens förslag att avstyrka remissen om skolskjuts för elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskolan.

Yttrande

FI, V och MP har inkommit med ett skriftligt yttrande daterat den 18 maj 2022, protokollsbilaga 1, om utmaningarna i frågan om skolskjuts men att en förändring behövs och är möjlig.

Justering

Den 18 maj 2022.

Protokollsutdrag skickas till

Kommunstyrelsen

Utdrag ur protokoll (nr 6)
Sammanträdesdatum: 2022-05-18

Vid protokollet

Sekreterare

Ordförande

Justerande

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2022-04-21

Diarienummer N161-0506/22

Handläggare

Jonas Stenbäck, Lovisa Wennerström, Veronica

Berntson

Telefon: 031-365 00 00 (växel)

E-post: fornamn.efternamn@funktionsstod.goteborg.se

Svar på remiss gällande stadsledningskontorets utredning om skolskjuts till fritidshem

Förslag till beslut

1. Nämnden för funktionsstöd avstyrker förslaget om hur staden kan organisera skolskjuts för elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskolan så att den inkluderar fritidshem.
2. Nämnden för funktionsstöd översänder förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen.
3. Nämnden för funktionsstöd förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Sammanfattning

Nämnden har fått en utredning på remiss från kommunstyrelsen med förslag på hur staden kan organisera skolskjuts för elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskolan så att den inkluderar fritidshem. Nämnden för funktionsstöd har utsetts till remissinstans utifrån nämndens uppdrag att besluta om stöd till personer med funktionsnedsättning. Utredningen har genomförts på uppdrag av kommunfullmäktige efter en motion som lyfte att färdtjänstresor till och från fritidshem innebär svårigheter för vårdnadshavare, och barn med funktionsnedsättningar.

Stadsledningskontoret gör i utredningen den sammantagna bedömningen att det är oklart huruvida den föreslagna förändringen kommer att ha enbart positiva effekter för barn med funktionsnedsättningar och deras vårdnadshavare. Detta utifrån att förväntade förbättringar gällande servicenivån och minskade myndighetskontakter för vårdnadshavare inte kan garanteras i föreslagen ny organisation. Vidare pekar utredningen på att riktlinjer för skolskjuts till fritidshemmet behöver avvika från gällande riktlinjer för att säkerställa att servicenivån inte sänks i jämförelse med färdtjänstresor.

Förvaltningen föreslår nämnden att avstyrka förslaget utifrån att utredningen pekar på att en ny organisering med skolskjuts till och från fritidshemmet inte kan garantera en förbättring för individer i målgruppen. Förvaltningen framför i detta tjänsteutlåtande generella synpunkter gällande att förslaget bör utformas som en helhetslösning som möjliggör för individuell behovsanpassning och inte bidrar till onödig administration eller ökat ansvar för planering för vårdnadshavare.

Bedömning ur ekonomisk dimension

För förvaltningen för funktionsstöd innebär förslaget inga extra kostnader. Oberoende av organiseringen av resor till och från fritidshem med färdtjänst via trafiknämnden, eller

skolskjuts via grundskolenämnden utgör de en kostnad för staden som helhet. Stadsledningskontoret har gjort bedömningen att det är möjligt att hantera skolskjuts till och från fritidshem inom grundskoleförvaltningens nuvarande skolskjutsorganisation under förutsättning att det sker en utökning av administrativ tjänst och budgetkompensation.

För de familjer och barn med funktionsnedsättning som är beroende av färdtjänstresor till och från fritidshem innebär förslaget generellt sett ingen skillnad ur ett ekonomiskt perspektiv. I utredningen lyfts osäkerheter kring att en omorganisation i vissa fall där gränsdragningar gjorts för enskilda individer med avseende på tillstånd för färdtjänst och/eller skolskjuts från fritidshem kan ha en påverkan på kostnader som kan uppkomma i samband med resor till och från fritidshem.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på ärendet utifrån den ekologiska dimensionen.

Bedömning ur social dimension

Den aktuella remissen gäller en utredning rörande de elever med fritidshemsplacering i skolformerna förskoleklass, grundskola och grundsärskola som på grund bestående funktionsnedsättningar har svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel. Sedan bildandet av grundskolenämnden den 1 juli 2018 har skolskjuts till och från fritidshemmet inte erbjudits. Elever med behov av resor till och från fritidshemmet har sedan dess hänvisats till färdtjänst, som handläggs av trafikkontoret.

Vårdnadshavare och funktionsrättsorganisationer har vittnat om att Göteborgs Stads hantering av skolskjuts för elever i grundsärskolan innebär stora svårigheter för en redan utsatt grupp. Så som stadens riktlinjer för färdtjänst är utformande är det inte möjligt för elever med behov av fast förare, ensamåkning eller samåkning med enbart jämnåriga elever att få detta. Det är viktigt att resor till och från skolan och fritidshemmet utformas på ett sådant sätt att eleverna känner sig trygga och bekväma i att resa. Även vårdnadshavare ska kunna känna sig bekväma och trygga med det sätt som barnets resor anordnas på.

Ur ett barnperspektiv är det viktigt att utforma lösningar och hantering så att resor till och från fritidshem kan anpassas utifrån de individuella behov som eleverna i målgruppen har. Förvaltningen vill framhålla vikten av att servicenivå eller generella förutsättningar för barn med funktionsnedsättningar inte får försämrats på grund av en eventuell förändring av hantering av dessa resor. Stadens verksamheter ska säkerställa tillgång till flexibla och tillgängliga transporter så att personer med funktionsnedsättning kan förflytta sig på lika villkor som andra (enligt Göteborgs Stads Program för full delaktighet).

Samverkan

Information lämnas i förvaltningens samverkansgrupp (FSG) den 11 maj 2022.

Bilagor

1. Stadsledningskontorets utredning om resor till och från fritidshem som skolskjuts

2. Kommunstyrelsens yrkande om remittering av rapport gällande utredning om hur staden kan organisera skolskjuts så att den inkluderar fritidshem

Ärendet

Nämnden har fått en utredning på remiss från kommunstyrelsen med förslag på hur staden kan organisera skolskjuts för elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskolan så att den inkluderar resor till och från fritidshem. Förslaget har även skickats på remiss till grundskolenämnden och trafiknämnden.

Nämndens svar ska vara kommunstyrelsen till handa senast den 25 maj 2022.

Beskrivning av ärendet

Förvaltningen yttrar sig över remissförslaget om skolskjuts så att den inkluderar resor till och från fritidshem utifrån nämndens perspektiv.

Bakgrund till ärendet

Kommunfullmäktige beslutade den 30 september 2021 i enlighet med en motion från Miljöpartiet att ge kommunstyrelsen i uppdrag att utreda hur staden kan organisera skolskjuts för elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskolan så att den inkluderar resor till och från fritidshem. Av motionen framgick att vårdnadshavare och funktionsrättsorganisationer upplever problem med stadens nuvarande organisation, där resor till och från fritidshem erbjuds via trafikkontoret och färdtjänst innebär stora svårigheter för elever i grundsärskolan.

Svårigheterna består i att servicenivån för färdtjänstresor inte möjliggör barnens behov av trygghet och kontinuitet eftersom förarbyten är vanligare än vid skolskjuts. Vidare framgick i motionen att ansöka om både skolskjuts och färdtjänst skapar ett administrativt merarbete för vårdnadshavare som redan har många myndighetskontakter att sköta för sitt barn. Risken är att vårdnadshavare tvingas säga nej till fritidshem när deras barn inte klarar av att hantera exempelvis transporter med många olika förare. Detta innebär att vissa barn inte kan ta del av den sociala utveckling som fritidshem erbjuder, vilket enligt motionärerna är negativt för både barnet, vårdnadshavaren och samhället som helhet.

Stadsledningskontoret har utifrån kommunfullmäktiges beslut avgränsat utredningsuppdraget till att omfatta den grupp elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskola som har färdtjänst till och från fritidshemmet. Det innebär att målgruppen är elever med en varaktig funktionsnedsättning som har svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel. Avgränsningen innebär att utredningen inte omfattar elever med korttidstillsyn enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, det vill säga barn över 12 år.

Förslag på organisation

Enligt utredningen är det genomförbart att erbjuda målgruppen skolskjuts från resor till och från fritidshemmet. Stadsledningskontorets förslag kan sammanfattas i nedanstående fem punkter:

- En organisatorisk förändring ska inte innebära en försämring för elever som idag har färdtjänst
- Målgruppen omfattar elever med fritidshemsplacering i skolformerna förskoleklass, grundskola och grundsärskola med en bestående funktionsnedsättning som på grund av detta har svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel.

- Trafikkontorets nuvarande administrativa hantering av ansökan och prövning av resor till och från fritidshem implementeras i grundskolans skolskjutsorganisation.
- Trafikkontoret hanterar genomförandet av skolskjutsresor till och från fritidshem på samma sätt som övriga skolskjutsresor.
- Den kostnadspost som idag används av trafiknämnden för resor till och från fritidshem flyttas över till grundskolenämnden.

Förslaget på organisation har remitterats till grundskolenämnden och trafiknämnden med begäran om yttrande. Efter ett yrkande från kommunstyrelsen skickades remissen också till nämnden för funktionsstöd då nämnden beslutar om frågor som rör stöd till personer med funktionsnedsättning och deras anhöriga.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret gör bedömningen att det är osäkert om organisationsförändringen kommer att leda till en förbättring för målgruppen och vårdnadshavare. Bland annat då det pågår en revidering av stadens riktlinjer för skolskjuts som kan medföra en mer restriktiv hantering av ansökningar om ensamåkning och fast förare. Detta kan innebära att resor med skolskjuts inte kommer att ha högre servicenivå jämfört med resor med färdtjänst.

Vidare skulle förändringen inte nödvändigtvis innebära minskat antal myndighetskontakter för vårdnadshavare. En förändrad organisation skulle medföra att vårdnadshavarna endast har kontakt med en förvaltning (grundskoleförvaltningen) när det gäller ansökningar om skolskjuts till och från skola och fritidshem, men många vårdnadshavare skulle dock även fortsättningsvis behöva ha kontakt med trafikkontoret gällande färdtjänst som fritidsresa.

För att undvika försämring för målgruppen behöver riktlinjerna för skolskjuts till och från fritidshem avvika från ordinarie skolskjutsriktlinjer på flera grundläggande punkter, exempelvis beträffande anvisad skola, skolskjuts under lov och vid växelvisboende i annan kommun. Olika riktlinjer kan skapa gränsdragningsproblematik som behöver omhändertas. I praktiken skulle det exempelvis kunna uppstå en situation där en elev som valt en annan skola än den anvisade inte har rätt till skolskjuts till och från skolan enligt ordinarie skolskjutsriktlinjer men däremot kan ha rätt till resor till och från fritidshemmet.

Stadsledningskontoret lyfter också en problematik med att kriteriet funktionshinder som enda grund för skolskjuts till och från fritidshem kan medföra att vissa vårdnadshavare upplever att staden inte hanterar alla barn likvärdigt.

Sammanfattningsvis gör stadsledningskontoret bedömningen att det inte med bestämdhet går att säga att den presenterade organisationen innebär en upplevd förbättring för varje enskild elev och vårdnadshavare.

Förvaltningens bedömning

Målgruppen för de aktuella resorna sammanfaller till viss del med nämndens målgrupp. Det framgår dock inte av de remitterade handlingarna på vilket sätt frågan berör förvaltningen för funktionsstöds verksamhet. Nämnden är inte involverade i processen med att besluta om, planera eller utföra färdtjänstresor eller skolskjuts.

Ur ett generellt perspektiv gör förvaltningen bedömningen att det är positivt för målgruppen att resor till fritidshem förenklas eftersom det ökar möjligheterna för målgruppen att delta i fritidshemsverksamhet.

Förvaltningen har utifrån angiven tid för remisshanteringen ej kunnat genomföra någon närmare utredning av förslagets eventuella påverkan för målgruppen. Förvaltningen utgår därför från ett resonemang kring generella principer för rättigheter för barn med funktionsnedsättningar. Dessa rättigheter konkretiseras i Göteborg Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättningar.

I programmet framgår att stadens verksamheter ska sätta individens behov i centrum samt framhålla ett helhetsperspektiv i kontakt med vårdnadshavare till, eller barn med funktionsnedsättning. Vidare framgår att vårdnadshavare ofta upplever en förväntan att behöva ta ett större koordinerande ansvar än övriga föräldrar. Förvaltningen för funktionsstöd framhåller därför vikten av att vid en eventuell omorganisering tillse en helhetslösning som inte inverkar negativt på individens nuvarande rättighet till anpassade resor, eller som bidrar till ökat ansvar för vårdnadshavare vad gäller planering av avsedda resor.

Programmet framhåller även rätten till utbildning och lägger tyngd på samverkan, tillgänglighet, individuell trygghet och stöd vid övergång från skola till fritidshem. Förvaltningen framhåller därför vikten av att en eventuell omorganisering, eller reglering av riktlinjer vid eventuell omorganisering, också innebär att elevers rättigheter i förhållande till målet stärks.

Förvaltningen ser att förslaget skulle kunna innebära en förbättrad situation för barn med funktionsnedsättningar samt deras vårdnadshavare. Det förutsätter dock att barnens individuella rättigheter och behov fortsatt tillgodoses samt att barns och vårdnadshavares situation gynnas i förhållande till de nationella och stadens egna övergripande mål om rättigheter för personer med funktionsnedsättningar.

Förvaltningen ser inte att utredningen i nuläget har kunnat klargöra om den föreslagna organisationen skulle innebära en förbättring för enskilda elever och vårdnadshavare i förhållande till målen i Göteborgs Stads Program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Oklarheter kvarstår kring grundskolenämndens pågående översyn av riktlinjerna för skolskjuts. Vid en eventuell restriktivare tillämpning framgår det också av stadsledningskontorets utredning att det skulle bli svårare för vårdnadshavare att få ärenden om rätt till skolskjuts prövat av en högre instans.

Förvaltningen finner också att det i nuläget saknas tillräckligt med information för att dra en slutsats om förslagets påverkan för nämndens målgrupp. Förvaltningens sammantagna bedömning är därför att föreslå nämnden att avstyrka förslaget.

Camilla Blomqvist

Linda Wenthe

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef Kvalitet och utveckling

Utdrag ur protokoll

2022-10-03

§92

Övriga frågor

Per Eriksson lyfter Kannebäcksskolans beskrivning av problem med både utförandet av skolskjutsar och effekterna av grundskoleförvaltningens riktlinje som inte medger skolskjuts till eller från fritidshem.

Kannebäcksskolan är en F-9 skola med döv- och hörselinriktning som också inkluderar särskola. Skolan har hela staden som upptagningsområde. Då enbart dövhet inte är ett kriterium för att beviljas färdtjänst innebär det att elever nekas hemresa från fritidshemmet. Vårdnadshavare tvingas hämta barn som inte kan resa själva vilket ofta innebär långa resvägar i kollektivtrafiken. Skolans elevantal har minskat bland annat på grund av att vårdnadshavare valt att flytta sina barn till Vänerskolan i Vänersborg, till en högre kostnad för staden, eller låter barnen gå i skola nära hemmet utan det stöd som hörselnedsättningen kräver.

När det gäller utförande av skolskjutsar har den uppkomna bristen på fordon och förare, på grund av att Taxi Göteborg sagt upp avtalet med staden, inneburit att elever kan hämtas så tidigt som 6:10 trots att skolan börjar två timmar senare och ibland hämtas innan skoldagen är slut. Kannebäcksskolans personal turas om att börja arbeta redan 6:30 för att ta hand om barn från förskoleklass upp till årskurs tre, ibland med ytterligare funktionsnedsättning, som behöver tillsyn och omsorg.

Ärendet om skolskjutsar ska efter remitteringsomgång åter upp för beslut i kommunstyrelsen 2 november.

Beskrivningen av situationen upprör rådets ledamöter. Annika Lindström säger att missförhållandet blir extra tydligt i fallet Kannebäcksskolan då det är en specialskola som samlar flera elever med liknande behov. Problematiken är gemensam för många elever spridda på flera skolor i staden och deras vårdnadshavare.

Alireza G Alipour menar att det är en skandal att frågan, som aktualiserades i samband med grundskolenämndens bildande, ännu efter nästan fyra år inte är löst. Alireza efterfrågar ett politiskt beslut.

Jenny Broman säger att grundskolenämnden i flera omgångar har tryckt på i frågan om behov av förändrad hantering av resor till och från fritidshem.

Björn Lindquist föreslår att rådet i ett uttalande till kommunstyrelsen ställer sig bakom beskrivningen från Kannebäck.

Beslut

Rådet beslutar att sända protokollsutdrag och skrivelsen från Kannebäck rörande bristerna i dagens system för skolskjutsar till kommunstyrelsen inför behandling av ärendet den 2 november.

Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Rådets politiska ledamöter deltar inte i beslutet.

Dag för justerande

2022-10-03

Sekreterare

Lena Hasselgren

Ordförande

Nina Miskovsky

Justerare

Per Eriksson

Bilaga: Göteborgs Stads råd för funktionshinderfrågor ställer sig bakom skrivelsen från Kannebäcksskolan om skolskjuts.

Göteborgs Stads råd för funktionshinderfrågor ställer sig bakom skrivelsen från Kannebäcksskolan om skolskjuts:

Hej!

Skolskjutsfrågan är i princip två olika frågor:

Den ena handlar om när eleverna hämtas hemma eller på skolan. Den andra om vilka som har rätt att få åka skolskjuts/färdtjänst.

1. Göteborgs stad har sagt upp avtalet med taxibolaget som kör skolskjutsar vilket innebär att de bilar som Göteborgs stad har måste räcka. De säger att det fattas både bilar och chaufförer efter pandemin. Detta innebär att vi har elever som blir hämtade så tidigt som 06:10 när skolan börjar 08:10. Flera elever kommer alltså till skolan mellan 06:40 och 7:30 även om de inte ska ha morgonomsorg på fritidshem. Det har blivit en slags ofrivillig fritidsgrupp varje morgon. Några av eleverna som kommer tidigt går i Förskoleklass upp till klass 3 och behöver tillsyn. En stor del av våra elever har ytterligare funktionsnedsättningar förutom dövhet eller hörselnedsättning och behöver stor tillsyn. Personalen turas just nu om att börja jobba 6:30. De elever som kommer över en timma innan skolstart är ju trötta och mycket hungriga innan lunch. Vi har också haft elever som hämtas innan skolan är slut på em trots att de har skolplikt. Vems ansvar är det att de får sin rättighet att gå i skolan?

2. Eleverna kan få skolskjuts till och från den skolpliktiga skolan. Önskar man gå på fritids, vilket i stort sätt alla elever på lågstadiet gör i Sverige idag, så får man inte skolskjuts. Då kan man söka färdtjänst MEN färdtjänst är till för personer med rörelsehinder eller personer med så stora svårigheter att de inte kan åka kollektivtrafik ens med vårdnadshavare eller ledsagare. Dövhet är inte ett kriterium för färdtjänst. Tidigare kunde våra elever ändå få färdtjänst men nu är det mycket strängare. Flera har fått avslag. Många av våra elever bor i Angered, Lövgärdet, Hjällbo eller Backa och det kan ta upp emot 70-80 min per väg. Flera av våra vårdnadshavare har inte tillgång till egen bil. Det innebär att föräldrarna måste gå ner i arbetstid för att åka spårvagn genom hela stan, hämta sitt barn och åka spårvagn tillbaka. Det blir mycket långa dagar för 6-9 åringar. De kommer tröttare än de borde till skolan och har svårare att nå skolans mål.

Vårt elevantal har minskat senaste åren. Jag känner till flera fall där familjer valt Vänerskolan, där elev får gå på hemmaskola fast de egentligen hör för dåligt och där föräldrar har fått gå ner i arbetstid.

Göteborg 24 maj 2022

Remissvar gällande utredning om hur staden kan organisera skolskjuts för elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskolan så att den inkluderar fritidshem

Funktionsrätt Göteborg är en paraplyorganisation för 52 funktionshinderföreningar i Göteborg. Vi arbetar för mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättningar.

Funktionsrätt Göteborg vill påminna Göteborgs Stad om att utgångspunkten för beslut som rör elever med funktionsnedsättning bör vara varje elevs individuella behov och att barnets bästa alltid ska tas i beaktande.

Vårdnadshavare till barn med funktionsnedsättning och funktionsrättsföreningar har belyst problem och hinder med den organisering av skolskjuts och färdtjänst som råder i staden i nuläget. Oavsett hur staden väljer att organisera transporter till och från skola och fritidshem så måste besluten leda till förbättringar för barn med funktionsnedsättning och deras familjer. Besluten får inte leda till försämringar.

Det är väl känt att personer med funktionsnedsättning har sämre levnadsvillkor och lägre delaktighet i samhället än övrig befolkning. Detta gäller även i skolan för elever med funktionsnedsättning. Skolsituationen är full av hinder för jämlika levnadsvillkor och full delaktighet för dessa elever. Detta allvarliga samhällsproblem beskrivs väl av 11 funktionshinderorganisationer i en [debattartikel i DN den 20 maj, "Skollagen fungerar inte för funktionsnedsatta elever"](#). Frågan om en fungerande skolskjuts ska förstås i detta sammanhang.

Göteborgs Stad har en skyldighet att eliminera de hinder för jämlika levnadsvillkor och full delaktighet som staden har rådighet över. Detta formuleras tydligt i funktionsrättskonventionen, barnkonventionen, det nationella målet för funktionshinderspolitiken, annan lagstiftning samt stadens egna program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Alla beslut som tas i staden ska ha dessa styrande dokument som utgångspunkt.

Göteborg Stad skriver på sin hemsida om Skola som arena, att barn som har en aktiv fritid mår överlag bättre och har större möjligheter att utveckla sina sociala färdigheter och lyckas oftare i skolan. Enligt skollagen ska fritidshemmet stimulera elevernas utveckling och lärande samt erbjuda dem en meningsfull fritid och rekreation. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på eleven och elevens behov.

Det är viktigt att staden förstår sitt helhetsansvar för eleverna. Transporten till och från skolan är en del av skoldagen och behöver göras mer tillgänglig för elever med funktionsnedsättning. Begreppet tillgänglighet innefattar i det här fallet inte bara möjlighet till skolskjuts, utan även anpassningar för de

behov som eleven har av till exempel ensamåkning och/eller fasta chaufförer för att minska antalet kontakter för eleverna.

Elever med vissa funktionsnedsättningar är i behov av kontinuitet och stabilitet för att klara av sin skoldag och för att kunna tillgodogöra sig det skolan och fritidshemmet har att lära ut. Det omfattar också transporten till och från skolan och fritidshemmet. Att dela upp transporten på två olika förvaltningar och med olika lagkrav att förhålla sig till har skapat en otydlighet och ett merarbete för vårdnadshavarna. Eleverna har i sämsta fall inte kommit i väg till skolan alls då det varit för många personer inblandade i transporten.

Funktionsrätt Göteborg ser att det på många håll i samhället fattas beslut som försämrar levnadsvillkoren och möjligheten till delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Detta är en oacceptabel utveckling. När barn med funktionsnedsättning och deras vårdnadshavare drabbas av försämringar inom flera olika samhällsområden samtidigt blir den sammantagna bördan för dessa familjer mycket tung att bära.

Stadsledningskontorets utredning har kommit fram till att lagstiftningen inte hindrar kommunen att på frivillig grund och utöver sina skyldigheter ordna särskild skolskjuts som inte är tillfällig, till exempel till och från fritidshem.

Funktionsrätt Göteborg uppmanar Göteborgs Stad att utifrån utredningens resultat arbeta vidare med frågan så att staden hittar en lösning som främjar och inte missgynnar delaktighet på fritidshem för elever med funktionsnedsättning som behöver transport till och från skola och fritidshem.

Funktionsrätt Göteborg kommer att fortsätta följa frågan om att möjliggöra delaktighet på fritidshem för elever med funktionsnedsättning och är gärna delaktiga i det fortsatta arbetet framåt.

För Funktionsrätt Göteborg,

Ulla Adolfsson, ordförande

Kontaktperson på Funktionsrätt Göteborgs kansli:

Pia Emanuelsson, ombudsman

pia.emmanuelsson@funktionsrattgbg.se

031-24 03 31

Utredning om resor till och från fritidshem som skolskjuts

2022-03-11

Innehåll

1	Inledning	3
1.1	Uppdraget.....	3
1.2	Arbetsätt och metod.....	3
1.3	Läsanvisningar	3
2	Ärendet och dess beredning.....	4
2.1	Motion om skolskjuts till och från fritidshem	4
2.2	Remiss av motionen	4
3	Berörda skolformer	5
3.1	Obligatoriska skolformer	5
3.2	Frivilliga skolformer.....	6
4	Nuvarande organisation.....	6
4.1	Bakgrund	6
4.2	Färdtjänst	7
4.3	Skolskjuts	10
4.4	Ekonomi	14
5	Omvärldsbevakning	14
6	Juridiska förutsättningar.....	16
6.1	Målgrupp	16
6.2	Den kommunala likställighetsprincipen	17
6.3	Överklagan	18
7	Identifierade möjligheter och utmaningar.....	19
7.1	Identifierade möjligheter	19
7.2	Identifierade utmaningar	19
8	Möjlig organisering.....	20
8.1	Utgångspunkter	20
8.2	Organisation	20
9	Slutsatser	23
10	Referenser	26

1 Inledning

1.1 Uppdraget

Kommunfullmäktige beslutade 2021-09-30 § 10 att ge kommunstyrelsen i uppdrag att utreda hur staden kan organisera skolskjuts för elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskola så att den inkluderar fritidshem.

I uppdraget ska även ansvar och finansiering ingå för att utgöra underlag till budgetprocessen 2023.

1.2 Arbetssätt och metod

Stadsledningskontoret har utifrån kommunfullmäktiges beslut avgränsat utredningsuppdraget till att omfatta den grupp elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskola som har färdtjänst till och från fritidshemmet. Det innebär att målgruppen är elever med fritidshemsplacering i skolformerna förskoleklass, grundskola och grundsärskola som på grund bestående funktionshinder har svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel. Avgränsningen innebär att utredningen inte omfattar elever med korttidstillsyn enligt LSS. Utredningen har inte heller omfattat andra möjliga sätt att hantera resor till och från fritidshem såsom höjd servicenivå inom färdtjänst, organisering av skolskjuts inom trafiknämnden eller skolskjuts till och från fritidshem för samtliga skolskjutsberättigade elever.

Utredningsarbetet har genomförts av stadsledningskontoret. Till utredningen har det funnits en referensgrupp bestående av representanter från grundskoleförvaltningen och trafikkontoret.

1.3 Läsanvisningar

Rapporten inleds med en beskrivning av uppdraget samt ärendet och dess beredning. Därefter beskrivs berörda skolformer och nuvarande organisation, inklusive en redogörelse av färdtjänst samt skolskjuts. Denna del följs av en omvärldsbevakning, redogörelse av juridiska förutsättningar samt identifierade möjligheter och utmaningar.

Avslutningsvis presenteras en möjlig organisering av skolskjuts för elever till och från fritidshem tillsammans med slutsatser.

2 Ärendet och dess beredning

Bakgrunden till kommunfullmäktiges beslut 2021-09-30 § 10 är en motion (dnr 0921/20) som lämnades in försommaren 2020. Nedan följer en kort redovisning av ärendet och dess beredning.

2.1 Motion om skolskjuts till och från fritidshem

I den aktuella motionen föreslogs att kommunfullmäktige skulle besluta om att ge kommunstyrelsen i uppdrag att utreda hur staden skulle kunna organisera skolskjuts för elever i grundsärskolan så att den inkluderar resor till och från fritidshem.

Av motionen framgick att vårdnadshavare och funktionsrättsorganisationer vittnar om att stadens hantering av skolskjuts för elever i grundsärskolan innebär stora svårigheter för en redan utsatt grupp. Många elever i grundsärskolan är i behov av trygghet och kontinuitet, något som inte ges i lika stor utsträckning med färdtjänst där förarbyten är vanligare än vid skolskjuts. Vidare framgick i motionen att ansöka om både skolskjuts och färdtjänst skapar ett administrativt merarbete för vårdnadshavare som redan har många myndighetskontakter att sköta för sitt barn. Enligt motionärerna kan vårdnadshavare tvingas säga nej till fritidshem när deras barn inte klarar av att hantera exempelvis transporter med många olika förare. Det gör att vissa vårdnadshavare inte kan arbeta heltid och att deras barn inte kan ta del av den sociala utveckling som fritidshem erbjuder. Detta är enligt motionärerna negativt för både barnet, vårdnadshavaren och samhället som helhet.

2.2 Remiss av motionen

Stadsledningskontoret remitterade 2020-05-14 motionen till trafiknämnden och grundskolenämnden för yttrande.

2.2.1 Trafiknämndens remissvar

Trafiknämnden tillstyrkte motionen och såg positivt på att frågan utreddes med ansatsen att skolskjuts även ska inkludera resor till och från fritidshem för elever i grundsärskolan.

Nämnden bedömde att det finns ett flertal aspekter utifrån den aktuella frågan som förstärker att barnens resor, till och från fritidshem i samband med skoldagen, bör hanteras så snarligt skolskjuts som möjligt.

Det rör sig om bättre möjlighet att anpassa resan utifrån barnets behov, mindre administration för såväl vårdnadshavare som för myndighet, samt ökad

begriplighet genom att resan alltid utförs utifrån samma förutsättningar och regelverk.

Enligt trafiknämndens yttrande är det angeläget att elever i både grund- och grundsärskola ska ha möjlighet att delta i fritidshemsverksamhet. Resor till och från ett fritidshem behöver tillhandahållas och utformas så att resorna inte är ett hinder för grundsärskoleelever att ta del av den sociala gemenskap, den stimulans av utveckling och det lärande som ingår. Det är av vikt att dessa barn inte exkluderas eller diskrimineras i olika sammanhang.

2.2.2 Grundskolenämnden

Grundskolenämnden tillstyrkte motionen och ställde sig positiv till att frågan om skolskjuts till och från fritidshemmet utreds.

Grundskolenämnden bedömde dock att en elevs skolformstillhörighet inte var en bra utgångspunkt för att utreda möjligheten till skolskjuts till och från fritidshemmet. Enligt nämnden behövde en utredning omfatta alla elever som har rätt till färdtjänst, även de som går i förskoleklass och grundskola.

3 Berörda skolformer

Enligt kommunfullmäktiges beslut (2021-09-30 § 10) inkluderar utredningsuppdraget om skolskjuts till och från fritidshem elever i skolformerna förskoleklass, grundskola samt grundsärskola. Nedan följer en kort redovisning av de skolformer som utredningen berör.

3.1 Obligatoriska skolformer

3.1.1 Förskoleklass och grundskola

Förskoleklass och grundskola är obligatoriska skolformer och regleras i skollagen (2010:800). Det innebär att barn har skolplikt från och med höstterminen det år de fyller sex år och börjar förskoleklass till och med vårterminen i årskurs 9. Båda verksamheterna omfattas av bestämmelser i kapitel 1–7 i skollagen, förskoleklass regleras särskilt i kapitel 9 och grundskolan i kapitel 10.

3.1.2 Grundsärskola

Grundsärskolan är en egen obligatorisk skolform i årskurs 1–9 för elever som på grund av intellektuell funktionsnedsättning eller hjärnskada inte bedöms kunna nå upp till grundskolans kunskapskrav. Verksamheten regleras särskilt i skollagens 11 kapitel.

3.2 Frivilliga skolformer

3.2.1 Fritidshem

Fritidshemmet är en icke obligatorisk skolform som regleras i skollagen. Verksamheten omfattas av bestämmelser i kapitel 1–6 i skollagen och regleras särskilt i kapitel 14.¹ Fritidshemmets syfte är att komplettera den obligatoriska utbildningen i skolformerna förskoleklass, grundskola och grundsärskola.

I Göteborgs Stad finns drygt 19 000 elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskola som har fritidshemsplacering. Av dessa har cirka 530 elever i årskurs F-6 beviljats skolskjuts.

Fritidshemmen är placerade i anslutning till ordinarie skolverksamhet, vilket innebär att eleverna inte behöver transport mellan skolverksamhet och fritidsverksamhet i Göteborgs Stad.

4 Nuvarande organisation

4.1 Bakgrund

Vid bildandet av grundskolenämnden den 1 juli 2018 infördes en ny gemensam hantering av skolskjuts (GSN 2018-07-02 § 15). Innan dess hanterades skolskjutsen av respektive stadsdelsnämnd utifrån stadsdelens förutsättningar och prioriteringar. I praktiken innebar det att skolskjutsen kom att hanteras olika över staden. I vissa stadsdelar fick elever skolskjuts till och från fritidshem, i andra hänvisades elever till färdtjänst.

Grundskolenämndens hantering utgick från att skolskjutsen endast skulle utgå från kommunens skyldighet enligt skollagen vilket inte omfattar resor till och från fritidshemmet. Nämndens ställningstagande innebar att skolskjuts utöver den grundläggande skyldigheten inte skulle anordnas. Mot bakgrund av detta hänvisades elever med behov av resor till och från fritidshemmet till färdtjänst.

Nya ansökningar gällande skolskjuts till och från fritidshem som inkom till grundskolenämnden efter 1 juli 2018 avslogs. Skolskjutsavtal som redan hade upprättats mellan stadsdelsnämnd och elev om skolskjuts till och från fritidshem för läsåret 2018/2019 löpte på som tidigare till avtalens utgång. Färdtjänstberättigade barn och ungdomar hänvisades sedermera till att resa med färdtjänst i stället för skolskjuts.

¹ I 5 kap. skollagen omfattas fritidshemmet av bestämmelserna i 1–6 och 22–24 §§.

4.2 Färdtjänst

4.2.1 Begreppet färdtjänst

Lag (1997:736) om färdtjänst anger att med färdtjänst avses särskilt anordnade transporter för personer med funktionshinder. Det är folkbokföringskommunen som har ansvar att anordna färdtjänst och besluta om färdtjänstillstånd. Av förarbetena till lagen framgår att färdtjänst primärt ska betraktas som en del i det kollektiva trafiksystemet och ett komplement till linjetrafiken.²

Det finns två olika typer av färdtjänstresor. Fritidsresor är en resa av privat karaktär exempelvis till affären, vänner eller fritidsaktivitet. Den andra typen av färdtjänstresor benämns väsentliga resor och omfattar resa till och från arbetet eller för studier. Resor till och från fritidshem betraktas som en väsentlig resa.

4.2.2 Rätten till färdtjänst

Enligt 7 § lag om färdtjänst ska tillstånd till färdtjänst ges till dem som på grund av funktionshinder har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel. Funktionsnedsättningen ska inte vara tillfällig.

För barn under 18 år provas rätten till färdtjänst i förhållande till barn i samma ålder utan funktionsnedsättning. Ett barn som har svårt att förflytta sig självständigt eller av andra anledningar har svårt att resa med allmänna kommunikationer har samma rätt till färdtjänst som en vuxen.

Färdtjänstillstånd omfattar inte transporter som av någon annan anledning bekostas av det allmänna, exempelvis skolskjuts och sjukresa.³

4.2.3 Överklagan

Beslut om färdtjänstillstånd kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol.⁴ Överklagan behandlas även i denna rapports kapitel 6.3.

4.2.4 Färdtjänst i Göteborgs Stad

4.2.4.1 Färdtjänstillstånd

Ett färdtjänstillstånd ger rätt till resor med personbilar, rullstolsbilar och rullstolsbussar inom Göteborgs Stad samt till närliggande kommuner. I färdtjänstillståndet finns angivet vilka fordon personen bedöms kunna resa med och om personen exempelvis behöver sitta på en särskild plats i fordonet. På tillståndet anges även hur länge det är giltigt. Ett tillstånd för färdtjänst gäller för en viss tid eller tills vidare efter individuell prövning. Ett tillstånd kan även

² Färdtjänsthandbok - SKL 2012

³ Lag (1997:736) om färdtjänst, § 7, 2 st.

⁴ Lag (1997:736) om färdtjänst, § 16

komma att innebära färdtjänst vissa perioder av året, vissa delar av dygnet, till vissa resmål eller hållplats.⁵

Med färdtjänst reser brukarna, i likhet med övrig kollektivtrafik, tillsammans med andra. Resorna sker i anpassade personbilar, rullstolsbilar eller rullstolsbussar. Liksom med övrig kollektivtrafik tar en färdtjänstresa längre tid än om du reser med eget fordon, direkt från hämtningsplats till lämningsplats. En färdtjänstresa får ta upp till dubbelt så lång tid som det hade tagit att resa raka vägen. Kortare sträckor kan ta ännu längre tid.⁶

Om en person till följd av funktionsnedsättning inte kan genomföra en resa utan särskild placering i fordonet eller inte kan resa tillsammans med andra resenärer behöver personen ansöka specifikt om ett särskilt behov.

Fritidsresor

I färdtjänstillståndet ingår ett begränsat antal fritidsresor. Antalet resor baseras på i vilken uträkning funktionshindret påverkar möjligheten att resa med kollektivtrafik. Som mest kan en person beviljas 312 fritidsresor per år i Göteborgs Stad.⁷

Väsentliga resor

För väsentliga resor, så som resor till och från fritidshem, finns det inte någon begränsning gällande antalet resor.

4.2.4.2 Nuvarande hantering av ansökan

Ansökan om färdtjänst görs via en ansökningsblankett till trafikkontoret. Första gången ansökan om färdtjänst görs ska ett läkarutlåtande skickas med där en läkare beskriver det medicinska problemet samt fastställd diagnos. Därefter utreds ansökan av en handläggare på trafikkontoret enligt bestämmelserna i lagen om färdtjänst och förvaltningslagen. I normalfallet tar handläggningen av ansökan fem veckor. När ett beslut är fattat meddelas detta skriftligen till den sökande. Varje beslut om avslag innehåller information om hur beslutet kan överklagas.

Väsentliga resor

Ett beviljat färdtjänstillstånd omfattar i grunden endast fritidsresor. Behöver brukaren färdtjänst för väsentliga resor utöver fritidsresor ska en ny ansökan göras. Om ansökan gäller en väsentlig resa till och från fritidshemmet ska vårdnadshavaren intyga att barnet har en fritidshemsplacering och meddela vilka tider som gäller.

4.2.4.3 Planering och genomförande av färdtjänst till och från fritidshem

Efter att handläggaren fattat ett gynnande beslut om väsentlig resa till fritidshem lämnas ärendet över till trafikkontorets planeringsavdelning. Det är barnets placeringstider som ligger till grund för färdtjänstresorna till och från

⁵ [Folder/Broschyr Göteborgs Stad \(goteborg.se\)](#)

⁶ [Folder/Broschyr Göteborgs Stad \(goteborg.se\)](#)

⁷ <https://miljo.goteborg.se/wps/portal/start/fardtjanst/fardtjanstansokan/sa-utred-er-vi-din-ansokan>

fritidshemmet. Vårdnadshavarna ska lämna in tider till trafikkontoret senast två veckor innan de börjar gälla.

I och med att fritidshemmet inte är obligatoriskt och behovet av fritidshem styrs av vårdnadshavarnas förvärvsarbete eller studier varierar även behovet av färdtjänst. Vissa barn har färdtjänst till och från fritidshemmet fem dagar i veckan, andra har färdtjänst endast till fritidshemmet tre dagar i veckan och så vidare.

4.2.4.4 Färdtjänst till och från fritidshem under lov och ferier

Färdtjänst till och från fritidshem tillhandahålls under lov och ferier.

4.2.4.5 Färdtjänst vid växelvis boende och elevens val av skola

Barn som bor växelvis hos sina föräldrar har rätt till färdtjänst till och från båda adresserna på samma sätt som vid skolskjuts (se 4.3.4.4). Detta gäller även om den ena föräldern bor i annan kommun. Alla som har färdtjänst i Göteborg kan åka inom Göteborgs färdtjänstområde, vilket även omfattar alla kranskommuner. Skolkortet omfattar inte resor utanför Göteborgs Stad och vårdnadshavarna behöver då erlagga egenavgift.

Till skillnad från bestämmelserna om skolskjuts (se 4.3.2) påverkar inte elevernas val av skola rätten till färdtjänst. Oavsett om eleven går i en kommunal eller fristående skola har eleven rätt till färdtjänst om det grundläggande kriteriet uppfylls.

4.2.4.6 Egenavgift för färdtjänst

Vid färdtjänstresa utgår vanligtvis en egenavgift. Kommunfullmäktige avgör efter förslag från trafikinämnden vilken avgift som ska gälla vid färdtjänstresa. Elever som har färdtjänst till och från fritidshem åker på sitt skolkort (se 4.3.4.1) under terminerna och betalar ingen egenavgift. Skolkortet gäller dock inte under jul- och sommarlov, vilket innebär att en egenavgift tas ut för resor till och från fritidshemmet under dessa lov.

4.2.4.7 Servicenivå

Lagen om färdtjänst gör det möjligt för kommunen att förena ett färdtjänstillstånd med villkor.⁸ Lagtexten är utformad på ett sådant vis att den ger utrymme för såväl gynnande som inskränkande villkor. Det är utifrån lagen om färdtjänst därför möjligt, men inte tvingande för kommunen att förena ett färdtjänstillstånd med individuella villkor av gynnande art, så som fast förare och ensamåkning. Kommunen ensam avgör om det finns särskilda skäl för att ett tillstånd ska förenas med gynnande villkor som går utöver de skyldigheter som följer av lagens bestämmelser i övrigt.⁹

⁸ SKL (2014), *Färdtjänsthandboken*

⁹ Se vidare RÅ 2000 ref 8

Stadens nuvarande servicenivå för färdtjänst innebär att fast förare och ensamåkning inte erbjuds för resor till och från fritidshemmet. Inom färdtjänst kan det därför vara olika förare vid varje resa och samplanering sker för alla typer av färdtjänstresenärer med olika typer av funktionshinder, såväl gamla som unga.¹⁰

4.2.4.8 Omfattning

I februari 2022 fanns 188 barn t.o.m. 12 år som reser till och från fritidshem med färdtjänst. 31 av barnen har ensamåkning. 93 av de 188 barn som reser med färdtjänst till och från fritids har även skolskjuts.

Enligt motionen vittnar vårdnadshavare om att färdtjänstresornas utformning kan utgöra ett hinder för elever att ta del av fritidshemmets verksamhet och de möjligheter till utveckling som denna innebär. Det finns dock ingen uppgift om hur många elever som idag avstår från fritidshem på grund av svårigheter att ta sig till och från fritidshemmet med färdtjänst.

4.3 Skolskjuts

4.3.1 Begreppet skolskjuts

I skollagen ges ingen definition av begreppet skolskjuts. Det som finns angivet är att skolskjuts är resor från en plats i anslutning till elevens hem till den plats där utbildningen bedrivs och tillbaka.

I 1 § skolskjutsförordningen (1970:340) avses med skolskjuts en resa till eller från skolan av elever i förskola, förskoleklass, grundskola, gymnasieskola eller motsvarande skola. Skjutsen ska vara särskilt ordnad för ändamålet av det allmänna och inte vara av tillfällig natur. Förordningens definition av skolskjuts innebär att det bara är de särskilt anordnade skolskjutsarna som omfattas av förordningens bestämmelser. Skolskjuts i ordinarie linjetrafik och tillfälliga transporter av skolbarn, som resor till bad, sporthall eller utflykter, omfattas inte av förordningens bestämmelser.

Enligt skollagen ska hemkommunen ombesörja att skolskjuts anordnas. Med det menas att kommunen kan fullgöra sin skyldighet även på andra sätt än att själv anordna skolskjutsen. Lagstiftningen anger inte i detalj när skolskjuts ska anordnas utan kommunen får själv bedöma när skolskjuts ska anordnas och vilka som ska få skolskjuts utifrån elevens förutsättningar och lokala förhållanden.¹¹

4.3.2 Rätten till skolskjuts

Enligt skollagen (9 kap. 15 b §, 10 kap. 32 § och 11 kap. 31 §) kan en elev i obligatorisk förskoleklass, grundskola och grundsärskola ha rätt till kostnadsfri

¹⁰ [Folder/Broschyr Göteborgs Stad \(goteborg.se\)](#)

¹¹ [Riktlinjer för skolskjuts i Göteborgs Stad \(goteborg.se\)](#)

skolskjuts på grund av färdvägens längd, trafikförhållanden, elevens funktionsnedsättning eller annan särskild omständighet.

Rätten till skolskjuts utgår från elevens skolplikt och gäller därför enbart de obligatoriska skolformerna. Utifrån elevens rättighet har kommunen omvänt en skyldighet att tillhandahålla skolskjuts. Det finns dock vissa undantag från kommunens skyldighet. Kommunerna är inte skyldiga att ombesörja skolskjuts för elever som väljer att gå i en fristående skola, en annan skolenhet än den där kommunen annars skulle ha placerat dem eller en annan kommuns grundskola. I de fall då det kan ske utan organisatoriska eller ekonomiska svårigheter ska kommunen även anordna skolskjuts i dessa fall.

Lagstiftningen hindrar dock inte att kommunen på frivillig grund och utöver sina skyldigheter ordnar särskild skjuts som inte är tillfällig, exempelvis till och från fritidshem.

4.3.3 Överklagan

I skollagen har bestämmelserna kring skolskjuts utformats som en rättighet för eleven. Det innebär att beslut rörande skolskjuts kan överklagas genom förvaltningsbesvär. Förvaltningsbesvär innebär att domstolen gör en fullständig överprövning av kommunens beslut där även de skälighets- och lämplighetsbedömningar som har gjorts av kommunen kan bli föremål för prövning.¹²

Avslag på ansökan om skolskjuts på grund av organisatoriska eller ekonomiska svårigheter, för en elev som valt en annan skola än den kommunen anvisat till, överklagas genom laglighetsprövning enligt kommunallagen.¹³

Överklagan behandlas även i denna rapports kapitel 6.3.

4.3.4 Skolskjuts i Göteborgs Stad

4.3.4.1 Skolkort

Alla elever som är folkbokförda i Göteborg, har fyllt sju år och går i kommunal eller fristående grundskola eller grundsärskola får ett kostnadsfritt skolkort till kollektivtrafiken. Skolkortet gäller helgfria vardagar under höst- och vårtermin. För elever i årskurs 1 till 5 gäller korten mellan klockan 04:00 och 19:00 och för elever i årskurs 6 till 9 mellan klockan 04:00 och 22:00.

Barn under 7 år åker gratis i sällskap med vuxen, vilket gör att elever i förskoleklass inte får ett kostnadsfritt skolkort.

¹² [Riktlinjer för skolskjuts i Göteborgs Stad](#)

¹³ [Riktlinjer för skolskjuts i Göteborgs Stad](#)

4.3.4.2 Skolskjuts

De elever som inte kan utnyttja kollektivtrafiken för att ta sig till och från skolan kan beviljas skolskjuts från en plats i anslutning till hemmet, exempelvis närmaste reguljära hållplats för kollektivtrafik.

För att bli beviljad skolskjuts i staden ska eleven vara folkbokförd på adress i Göteborgs kommun, gå på en anvisad skola¹⁴ och ha behov av transport i direkt anslutning till skoldagens början eller slut. Därutöver ska något av följande kriterier uppfyllas:

- Gångavståndet mellan elevens bostad och skolan eller närmaste reguljära hållplats för kollektiva trafikmedel överstiger:
 - 2,0 km för elever i förskoleklass till årskurs 3
 - 3,0 km för elever i årskurs 4–6
 - 4,0 km för elever i årskurs 7–9
- Skolvägen bedöms som farlig. Om närmaste lämpliga skolväg bedöms som trafikfarlig med hänsyn till elevens ålder och mognad beviljas kostnadsfri skolskjuts utan hänsyn till avståndet. Omständigheter såsom avsaknad av gångbana och trafiktäthet ska beaktas.
- Eleven har stadigvarande eller tillfälligt funktionsnedsättning som bedöms hindra eleven från att ta sig till och från skolan.
- Lång väntetid kan förekomma vid resa med reguljär kollektivtrafik. Om närmaste väntetiden bedöms som orimlig med hänsyn till elevens ålder och mognad beviljas kostnadsfri skolskjuts utan hänsyn till avståndet.

Det är vårdnadshavarna som ska åberopa och styrka att kriterierna uppfylls. Individuell prövning sker utifrån varje enskild ansökan.

4.3.4.3 Vinterskolskjuts

I förekommande fall beviljas skolskjuts den del av året då det råder vinterförhållande, så kallad vinterskolskjuts. Med vinterförhållande avses att det under vintertid finns ökad risk för sämre sikt, mörkare årstid då eleverna ska förflytta sig mellan hem och skola, sämre framkomlighet på väg och gångbanor i samband med snöröjning och större risk för halka på vägbanor, vilket påverkar bilisternas möjlighet att agera.

4.3.4.4 Skolskjuts vid växelvis boende

Vid växelvis boende kan rätten till skolskjuts prövas från båda adresserna. För elever som har delat boende kan skolskjuts beviljas för tid som eleven bor hos den vårdnadshavare som uppfyller något av kriterierna. Till skillnad från

¹⁴ Kommunen är skyldig att ordna en plats i skolan för alla barn som har rätt till utbildning. Det är det som menas med anvisad skola. Om en elev väljer en annan skola går den eleven inte på den anvisade skolan och har inte rätt till skolskjuts.

färdtjänst till och från fritidshem gäller inte skolskjuts vid växelvis boende över kommungränsen.

4.3.4.5 Nuvarande hantering av ansökan

Ansökningar om skolskjuts lämnas in till grundskoleförvaltningen och handläggs av planeringsenheten vid avdelningen för styrning och ledning. På enheten arbetar två heltidsanställda handläggare som har delegation att pröva och fatta beslut om skolskjutsansökningar. Cirka 70–80 procent av ansökningarna görs digitalt via stadens webformulär.

Perioden mellan 1 mars och 30 april är ansökningstid för skolskjuts inför nästkommande läsår. När varje enskild ansökan har prövats och beslut fattats meddelas respektive vårdnadshavare skriftligen. Varje beslut om avslag innehåller information om hur beslutet kan överklagas. I normalfallet tar handläggning av ansökan tre till fyra veckor.

Det sker också prövning av ansökningar om skolskjuts på grund av exempelvis flytt eller byte av skola kontinuerligt under läsåret.

4.3.4.6 Planering och genomförande av skolskjuts

När ansökningarna är prövade påbörjas nästa fas: planering och beställning av skolskjuts. Först sammanställer skolskjutshandläggarna start- och sluttiderna för respektive skola, vilka innan midsommar skickas till trafikkontoret. Därefter påbörjar trafikkontoret sin planering av skolskjuts inför kommande läsår.

4.3.4.7 Kostnadsfri skolskjuts

Som tidigare nämnts (se 4.3.2) utgår rätten till skolskjuts från elevens skolplikt och gäller enbart de obligatoriska skolformerna. Det innebär att skolskjutsen ska vara kostnadsfri för eleven.

4.3.4.8 Nuvarande servicenivå

På samma sätt som bestämmelserna i lagen om färdtjänst ger skollagen möjlighet för kommunen att avgöra hur hög servicenivån ska vara för skolskjuts utöver den grundläggande skyldigheten. Den servicenivå som medges i stadens nuvarande riktlinje för skolskjuts möjliggör fast förare med erfarenhet av barn samt samplanering där barn endast reser med andra barn då behov finns.¹⁵ Det pågår dock ett arbete i grundskoleförvaltningen med att revidera riktlinjerna för skolskjuts. Det föreslås att vårdnadshavare ska göra en särskild ansökan om ensamåkning och fast förare på samma sätt som vid färdtjänst. Det föreslås också att tillhandahållandet av ensamåkning och fast förare ska hanteras mer restriktivt än tidigare.

¹⁵ [Riktlinjer för skolskjuts i Göteborgs Stad \(goteborg.se\)](#)

4.3.4.9 Omfattning

Idag har 530 elever i årskurs F-6 skolskjuts till och från skolan.

4.4 Ekonomi

4.4.1 Kostnader för färdtjänst till och från fritidshem

Under 2021 genomfördes drygt 35 500 färdtjänstresor till och från fritidshem. Trafiknämndens trafik kostnader (kostnader som betalas ut till de upphandlade trafikföretagen som utför körningarna) uppgick till cirka 12 Mkr.

Utöver trafik kostnaderna har trafiknämnden kostnader för beställarorganisationen och myndighetsutövningen gällande färdtjänstillstånden.

Kostnader för beställarorganisationen räknas årligen fram utifrån kostnader för personal, IT och andra OH-kostnader kopplat till beställningarna. För 2021 uppgår de administrativa kostnaderna (förmedlingsavgiften) på trafikkontoret till 42,43 kr per resa enkel väg.

Trafiknämnden har för 2021 fakturerat grundskolenämnden cirka 12 Mkr i trafik kostnad och cirka 1,5 Mkr i förmedlingsavgift.

Enligt trafikkontorets uppskattning belastar resor till och från fritidshem cirka 0,5 tjänst på myndighetsavdelningen. Denna kostnad ingår inte i förmedlingsavgiften och har inte fakturerats grundskolenämnden.

4.4.1.1 Servicenivåer

Kostnader för utförande kan skilja sig åt beroende på skillnader i servicenivå mellan färdtjänst och skolskjuts. Trafiknämndens bedömning är att skillnaden i kostnad mellan de olika formerna av resa utifrån antal berörda individer inte är allt för omfattande.

4.4.1.2 Egenavgift

Under 2021 fakturerade trafikkontoret föräldrar till barn som åker färdtjänst till och från fritidshemmet 56 800 kr i egenavgifter. Egenavgift tas ut under sommar- och jullov. Vissa barn har dock den ena föräldern i en grannkommun, då faktureras egenavgift även under terminen för den del som avser grannkommunen. Oftast innebar det 34 kr per enkelresa under 2021.

5 Omvärldsbevakning

Inom ramen för utredningen har en omvärldsbevakning avseende andra kommuners hantering av resor till och från fritidshem genomförts. Syftet med omvärldsbevakningen har dels varit att få en uppfattning om hur vanligt

skolskjuts till och från fritidshem är, dels hur skolskjuts, där den tillämpas är utformad.

5.1.1 Sökningen

Omvärldsbevakningen har gjorts genom en sökning på Google med hjälp av nyckelorden *regler skolskjuts* respektive *skolskjutsregler*. Sökningen omfattar ett 50-tal kommuner i Sverige.

Sökningen visar att en majoritet av kommunerna inte anordnar skolskjuts till och från fritidshem. Stockholm och Malmö, som storleksmässigt är jämförbara med Göteborg, erbjuder generellt inte skolskjuts till och från fritidshemmet. Det förekommer dock att enskilda skolor inte gör skillnad på resor till och från skola respektive fritidshem. Situationen påminner om den som fanns när skolan tillhörde stadsdelsnämnderna i staden (se 4.1)

Det finns dock ett antal mindre och medelstora kommuner som enligt sina riktlinjer tillhandhåller skolskjuts till och från fritidshem: Umeå, Gävle, Nyköping, Täby, Vaxholm, Sundbyberg, Sigtuna, Solna, Vallentuna, Växjö, Borås och Partille.

Utformning av skolskjuts till och från fritidshem ser olika ut i kommunerna, med det finns några gemensamma delar:

- Möjligheten till skolskjuts till och från fritidshem finns inskriven i samtliga kommuners antagna skolskjutsriktlinjer.
- Samtliga kommuner har begränsat målgruppen på ett eller annat sätt. Det vanligaste är att målgruppen omfattar elever i grundsärskolan, men det finns exempel på att målgruppen även omfattar elever som går i särskild undervisningsgrupp.
- Samtliga kommuner har ett ansökningsförfarande där ansökan prövas individuellt efter behov. Kriterierna är ofta funktionsnedsättningen eller andra särskilda behov.

5.1.2 Tre konkreta exempel

Nedan följer tre exempel på hur utformning av skolskjuts till och från fritidshem kan se ut.

5.1.2.1 Borås Stad

Elever som går i grundsärskola eller tillhör en särskild undervisningsgrupp kan utifrån individuell bedömning beviljas särskild skolskjuts. Det krävs en utredning eller ett läkarintyg som styrker behovet av skolskjuts. Rektor på respektive skola beslutar om vilka elever som har rätt till resor med särskoleskjuts samt eventuellt behov av ensamåkning. De elever som beviljas särskoleskjuts är berättigade till två resor om dagen, om inget annat är avtalat. Eleverna körs mellan fritidshem och bostad eller korttidsvistelse. Det är fritidsvistelsens start- och sluttider som ligger till grund för planeringen av

särskoleresor. Sista hämtning på fritidshemmen sker kl. 17.00. Skjuts kan även beviljas under lov.

Resorna planeras av tekniska förvaltningen och utförs huvudsakligen av kommunens egna förare och fordon, vilka enbart kör särskoleskjuts. Resorna samplaneras i så stor utsträckning som möjligt och endast ett fåtal elever har ensamresor. Vid avbokning av resa ansvarar vårdnadshavaren för att kontakta samordnare via telefon senast en timme innan planerad tur.

5.1.2.2 Partille kommun

Skolskjuts beviljas inte generellt till och från fritidshemmet. Särskoleelever kan dock utifrån individuell prövning beviljas resor till och från fritidshemmet. Möjlighet till skjuts finns även för elever i särskild undervisningsgrupp. Ansökan handläggs av utbildningsförvaltningens skolskjutsorganisation. Till ansökan bifogas ett läkarintyg som styrker behovet av skjuts samt eventuell ensamåkning. Partille kommun har endast en grundsärskola, vilken är samlokaliserad med fritidshem. I möjligaste mån sker transporten inom ramen för kommunens interna organisation för utförande av skolskjuts, vilken är organisatoriskt placerad inom utbildningsförvaltningen. Resor utanför kommunen sker vanligen med upphandlad taxi. Vårdnadshavaren ansvarar för att avboka resor, kommunen har ingen möjlighet att fakturera vårdnadshavarna vid upprepade bomresor.

5.1.2.3 Gävle kommun

Grundsärskoleelever och elever i autismspektrumgrupper har rätt till kostnadsfri samordnad resa till och från fritidshemmet efter en individuell prövning. Grundprincipen är att om elev i grundsärskola eller autismspektrumgrupp har rätt till skolskjuts har hen även rätt till resa till och från fritidshemmet. Resorna samordnas och sker på två fasta tider på morgonen och två fasta tider på eftermiddagen. Myndighetsutövning avseende både skolskjuts och färdtjänst är organisatoriskt placerad under teknisk förvaltning.

6 Juridiska förutsättningar

6.1 Målgrupp

Som tidigare nämnts (se 4.3.2) kan en elev i förskoleklass, grundskola och grundsärskola utifrån skollagens bestämmelser vara berättigad till skolskjuts till och från skolan utifrån färdvägens längd, trafikförhållanden, elevens funktionsnedsättning eller någon annan särskild omständighet. Det innebär att samtliga elever som går i den obligatoriska skolan ingår i målgruppen för rätten till skolskjuts. Det finns dock undantag för om eleven väljer att gå i en fristående skola, en annan skolenhet än den där kommunen annars skulle ha placerat dem eller en annan kommuns grundskola.

Målgruppen som har rätt till färdtjänst omfattar personer som på grund av funktionshinder, som inte endast är tillfälligt, har svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel (se 4.2.2).

Stadsledningskontoret har utifrån kommunfullmäktiges beslut avgränsat utredningsuppdraget till att omfatta den grupp elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskola som har färdtjänst till och från fritidshemmet. Det innebär att målgruppen är elever med ett varaktigt funktionshinder som har svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel.

När en målgrupp definieras så utestängs per automatik andra invånare från att ta del av en viss samhällsservice. Vilken målgrupp som har rätt till service från samhället är vanligtvis reglerat i speciallagstiftning, exempelvis skollag, socialtjänstlag eller lag om färdtjänst. Utöver kommunens skyldighet att ge service enligt speciallagstiftning finns det också ofta möjlighet att inom den kommunala kompetensen tillhandahålla ytterligare service till sina invånare. Det är då upp till kommunen själv att definiera målgrupp och nivån på den utökade servicen så länge det är förenligt med bestämmelserna i kommunallagen, så som den kommunala likställighetsprincipen.

Ett annat sätt att definiera målgruppen i det här fallet skulle vara att utgå från principerna som gäller vid ordinarie skolskjuts med en prövning utifrån kriterierna färdvägens längd, trafikförhållanden, elevens funktionsnedsättning eller annan särskild omständighet. Det skulle i praktiken innebära att samtliga elever som idag har beviljats skolskjuts och har fritidshemsplats också skulle beviljas skolskjuts till och från fritidshemmet. Att utreda en sådan hantering har dock inte rymts inom kommunfullmäktiges uppdrag.

6.2 Den kommunala likställighetsprincipen

Enligt likställighetsprincipen ska kommunen behandla alla medlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat (2 kap. 3 § kommunallagen). Det innebär att medlemmar, eller grupper av medlemmar, som befinner sig i samma situation ska behandlas lika och om medlemmar behandlas olika måste det ske på saklig och objektiv grund.

Av förarbeten och praxis framgår att den praktiska innebörden av likställighetsprincipen kan vara olika inom olika verksamhetsområden. Det är vidare inte entydigt vad det innebär att kommunmedlemmar i samma situation ska behandlas lika, utan detta beror på vilken aspekt av människors situation man fäster avseende vid. Kravet på likabehandling av kommunmedlemmar är inte absolut och särbehandling är tillåtet om det finns sakliga skäl. Av förarbetena framgår att det inte ansetts möjligt att ge en heltäckande regel om vilka slags skäl som är att klassificera som sakliga utan att frågan om vad som utgör objektivt godtagbara skäl för särbehandling får avgöras från fall till fall och från verksamhetsområde till verksamhetsområde. Kommunen måste dock alltid kunna motivera en särbehandling sakligt och objektivt, när det inte finns uttryckligt lagstöd för en sådan.

Det kan konstateras att det finns flera kommuner som har utökat möjligheten att få skolskjuts och som ger olika grupper elever rätt till skolskjuts till och från fritidshem. Det saknas dock praxis som behandlar frågan om likställighetsprincipens innebörd i dessa fall. Även när det gäller likställighetsprincipens innebörd på skolskjutsområdet i stort finns det begränsat med vägledande domar. En slutsats som kan dras är emellertid att kommunen anses ha ett visst utrymme att själv bestämma sitt regelverk på skolskjutsområdet, under förutsättning att de regler som ställs upp framstår som sakliga och objektiva.

Som framgår ovan är likställighetsprincipens närmare innebörd i den nu aktuella situationen inte prövad och avsaknaden av tydlig praxis medför att det är svårt att fullt ut bedöma utgången vid en eventuell domstolsprövning. Utifrån likställighetsprincipens generella innebörd kan det dock argumenteras för att det inte bör vara oförenligt med denna princip att koppla möjligheten att beviljas skolskjuts till och från fritidshem till förekomsten av en funktionsnedsättning som påverkar elevens förmåga att transportera sig på annat sätt.

6.3 Överklagan

Kommunala beslut som rör enskilda kan överklagas antingen genom förvaltningsbesvär eller genom laglighetsprövning. Bestämmelserna om förvaltningsbesvär finns i förvaltningslagen och i speciallagstiftning. Vid förvaltningsbesvär kan domstolen pröva inte bara det överklagade beslutets laglighet utan också dess lämplighet. Domstolen kan också både upphäva, ändra eller helt ersätta det överklagade beslutet.

Laglighetsprövning regleras i kommunallagen. En förutsättning för att ett beslut ska kunna överklagas genom laglighetsprövning är att det inte kan överklagas med förvaltningsbesvär enligt någon annan lag eller författning. Vid laglighetsprövning ska domstolen bara pröva om det överklagade beslutet är olagligt på någon av de grunder som anges i kommunallagen. Domstolen kan inte pröva det överklagade beslutets lämplighet och får inte heller sätta ett annat beslut i dess ställe. Ett överklagande kan bara leda till att det överklagade beslutet helt eller delvis upphävs.

Vilka myndighetsbeslut som kan överklagas finns angivet i respektive speciallagstiftning. Beslut om färdtjänstillstånd överklagas med förvaltningsbesvär, vilket innebär att både lagligheten och lämpligheten kan prövas i domstol. Hanteras resor till och från fritidshem som skolskjuts omfattas inte dessa beslut av skollagens bestämmelser om överklagan. Detta beror på att kommunen, som tidigare nämnts (se 4.3.2) inte är skyldig att anordna resor till och från fritidshem. Det innebär att besluten bara kan överklagas genom laglighetsprövning. Att domstolens prövning blir begränsad till att bara avse endast beslutets laglighet och inte dess lämplighet kan uppfattas som en försämring för den som beslutet berör.

7 Identifierade möjligheter och utmaningar

7.1 Identifierade möjligheter

Utifrån utredningens kartläggning av nuvarande organisation, färdtjänst, skolskjuts och juridiska förutsättningar har ett antal möjligheter identifierats.

- Kartläggningen visar att det generellt sett är möjligt att organisera resor till och från fritidshem som skolskjuts. Skollagens bestämmelser hindrar inte kommunen att anordna skolskjuts på frivillig grund utöver sin skyldighet.
- Utifrån likställighetsprincipens generella innebörd kan det argumenteras för att det inte bör vara oförenligt med denna princip att koppla möjligheten att beviljas skolskjuts till och från fritidshem till förekomsten av en funktionsnedsättning som påverkar förmågan att transportera sig på annat sätt.
- Skolskjuts till och från fritidshem är inte lagstadgad och behöver inte utformas på samma sätt som ordinarie skolskjuts. Det är dock viktigt att likställighetsprincipen beaktas när riktlinjerna för skolskjuts till och från fritidshem tas fram.
- Det finns en väl fungerande organisation inom grundskoleförvaltningen med stor kunskap och kompetens för hantering av ordinarie skolskjuts.

7.2 Identifierade utmaningar

Utifrån utredningens kartläggning av nuvarande organisation, färdtjänst, skolskjuts samt juridiska förutsättningar har ett antal utmaningar identifierats i förhållande till en eventuell organisatorisk förändring.

- Avsaknaden av tydlig praxis medför att det är svårt att fullt ut bedöma utgången vid en eventuell domstolsprövning av skolskjuts till och från fritidshem för en viss avgränsad målgrupp.
- En definierad målgrupp med funktionshinder som urvalskriterie kan av vissa vårdnadshavare uppfattas som orättvis.
- Beslutsgrunderna är kommunalt utformade och utgår inte från nationell lagstiftning och praxis, vilket kan göra att det uppstår utmaningar för handläggare avseende hur ansökningar ska bedömas.
- Beslut om skolskjuts till och från fritidshem kan endast laglighetsprövas, vilket innebär att domstolens prövning begränsas till att enbart avse beslutets laglighet och inte dess lämplighet. Detta kan av vissa vårdnadshavare upplevas som en försämring av möjligheterna att tillvarata sin rätt.
- Om det inte ska blir en försämring för berörda elever i förhållande till resor med färdtjänst behöver skolskjuts till och från fritidshemmet även gälla från

annan skola än den anvisade, över kommungränserna vid växelvis boende och vid lov.

- Grundskoleförvaltningen arbetar för närvarande med att ta fram förändrade riktlinjer för ordinarie skolskjuts. De reviderade riktlinjerna förslås bli mer restriktiva när det gäller fast förare och ensamåkning, vilket kan medföra mer likartade servicenivåer mellan skolskjuts och färdtjänst.

8 Möjlig organisering

8.1 Utgångspunkter

Som tidigare nämnts hindrar inte lagstiftningen att kommunen på frivillig grund och utöver sina skyldigheter ordnar särskild skjuts till och från till fritidshem. När en målgrupp för en viss typ av service inte är definierad i speciallagstiftning är det, utifrån kommunallagens bestämmelse om likställighet, möjligt för kommunen att avgränsa en specifik målgrupp.

Den möjliga organisation av skolskjuts som presenteras i detta avsnitt utgår från följande sex punkter:

- En organisatorisk förändring ska inte innebära en försämring för elever som idag har färdtjänst
- Målgruppen omfattar elever med fritidshemsplacering i skolformerna förskoleklass, grundskola och grundsärskola med ett bestående funktionshinder som på grund av detta har svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel.
- Trafikkontorets nuvarande administrativa hantering av ansökan och prövning av resor till och från fritidshem implementeras i grundskolans skolskjutsorganisation.
- Trafikkontoret hanterar genomförandet av skolskjutsresor till och från fritidshem på samma sätt som övriga skolskjutsresor.
- Den kostnadspost som idag används av trafiknämnden för resor till och från fritidshem flyttas över till grundskolenämnden.

8.2 Organisation

I följande avsnitt redovisas hur en organisation teoretiskt kan utformas i staden och hur ansvarsfördelningen kan se ut.

8.2.1 Riktlinjer för skolskjuts

I och med att det är upp till kommunen att precisera skolskjutsen utifrån lokala förutsättningar har varje kommun politiskt antagna riktlinjer för detta. I staden är det grundskolenämnden som beslutar om riktlinjer för skolskjuts i Göteborgs

Stad. Om resor till och från fritidshem ska organiseras som skolskjuts behöver det framgå av stadens riktlinjer för skolskjuts.

Av riktlinjerna bör det framgå att målgruppen omfattar elever i skolformerna förskoleklass, grundskola och grundsärskola med ett bestående funktionshinder som på grund av detta har svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel. Vidare bör det framgå vad som gäller vid val av annan skola än den anvisade, vad som gäller under lov samt vad som gäller vid växelvis boende när ena vårdnadshavaren bor i annan kommun. Det bör också framgå vad som krävs när det gäller ansökningar.

8.2.1.1 Ansvar

- Grundskolenämnden ansvarar för att erforderliga justeringar görs av stadens riktlinjer för skolskjuts.

8.2.2 Ansökningar, prövning, planering och genomförande

Ansökningar gällande skolskjuts till och från fritidshemmet kan göras på samma sätt som ordinarie ansökningar om skolskjuts. Det innebär att ansökningsperioden för skolskjuts till och från fritidshem i huvudsak kan förläggas till perioden mellan 1 mars och 31 april och avser ett läsår i taget. På samma sätt som gäller för ordinarie skolskjuts bör det också finnas möjlighet att göra ansökningar kontinuerligt under året vid exempelvis flytt.

Ansökningarna prövas individuellt av skolskjutshandläggare. Efter beslut meddelas vårdnadshavarna. Skolskjutshandläggaren beslutar om hur skolskjutsen ska utformas med hänseende till elevens behov av exempelvis ensamåkning.

När ansökningsperioden är slut sammanställs behovet av skolskjuts till och från fritidshem och skickas av skolskjutshandläggare till trafikkontoret för verkställighet. Ansökningar som sker under året utöver den allmänna ansökningstiden hanteras enligt samma rutiner.

8.2.2.1 Ansvar

- Grundskolenämnden ansvarar för att ta fram erforderliga riktlinjer för ansökningar om skolskjuts till och från fritidshem
- Grundskoleförvaltningen ansvarar för hantering av ansökningar och beslut gällande skolskjuts till och från fritidshem
- Grundskoleförvaltningen ansvarar för att beställa skolskjuts till och från fritidshem hos trafikkontoret
- Trafikkontoret ansvarar för att anskaffa och genomföra skolskjuts till och från fritidshem
- Grundskoleförvaltningen ansvarar för att rutiner kring ansökan och beställning av skolskjuts till och från fritidshem uppdateras

8.2.3 Avbokning

Avbokning av skolskjuts görs hos trafikkontorets beställaravdelning.

8.2.4 Ekonomi

Oavsett om resor till och från fritidshem betraktas som skolskjuts eller färdtjänst, eller ligger inom trafiknämndens eller grundskolenämndens ansvar och budget, utgör de en kostnad för staden som helhet.

8.2.4.1 Nuvarande förutsättningar

Av både trafiknämndens och grundskolenämndens remissvar framgår att de ekonomiska effekterna av förändringen, att erbjuda skolskjuts i stället för färdtjänst till fritidshem för utvald målgrupp, inte bedöms innebära någon större kostnadspåverkan för Göteborgs Stad som helhet. Däremot innebär förändringen en förflyttning av kostnadsmassa mellan de två nämnderna.

Som nämnts ovan infördes en ny gemensam hantering av skolskjuts i samband med bildandet av grundskolenämnden 2018. Trafiknämnden noterade i samband med att eleverna inte längre beviljades skolskjuts av grundskolenämnden en ökad efterfrågan på färdtjänstresor till och från fritidshem. Trafikkontoret uppskattade kostnadsökningen avseende den ökade efterfrågan till 12 Mkr per år. Efter hemställan till kommunfullmäktige beviljades trafiknämnden 2020-11-12 §6 en tillfälligt utökad budgetram på 12 Mkr som kompensation för kostnadsökningar under 2020. I 2021 års budget fick trafiknämnden utökat kommunbidrag med 12 Mkr. Grundskolenämndens kommunbidrag justerades inte nedåt i samband med att trafiknämnden tillfördes 12 Mkr.

8.2.4.2 Förändrade förutsättningar

Den nya föreslagna organiseringen innebär att grundskolenämnden får ökade kostnader för skolskjuts. Under avsnitt 4.4.1 framgår att kostnaderna för resor till och från fritidshem med färdtjänst uppgick till cirka 13,5 Mkr under 2021 (trafikkostnad och förmedlingsavgift). Trafikkontoret bedömer att den kostnad som nämnden haft för myndighetsutövningen för dessa resor varit cirka 0,5 av en heltidstjänst. Denna kostnad har inte fakturerats grundskolenämnden. Grundskoleförvaltningen uppskattar att myndighetsavdelningen kommer att behöva utökas med ungefär två heltidstjänster för att kunna hantera ansökningar och överklaganden.

Bedömningen är att det kommer att krävas en utökning med en administrativ resurs någonstans mellan 0,5 och 1,0 tjänst. Utökningen motiveras dels med att grundskoleförvaltningen får nya arbetsuppgifter, dels att planeringen till viss del skiljer sig åt från ordinarie planering. Skolskjuts till och från fritidshem utgår från vårdnadshavarnas arbetstider och inte skolans start- och sluttider som för ordinarie skolskjuts. Skolans start- och sluttider ligger fast under läsåret och ändras inte. Detta kommer att kräva att skolskjutshandläggarna i högre utsträckning än idag har kontakt med vårdnadshavarna.

8.2.4.3 Kostnader för resor

Under 2021 genomfördes 35 500 resor till och från fritidshem. Trafikkontoret bedömer att pandemin påverkade resandegraden negativt under 2021 och uppskattar att behovet av resor till och från fritidshem kommer att öka framöver. Antalet färdtjänstresor ökade kraftigt under hösten 2021 jämfört med hösten 2020 till följd av minskad smittspridning. Det saknas statistik för resor till och från fritidshem längre tillbaka i tiden än för 2020, varvid analys avseende resandegraden inte är möjlig att göra under längre tidsperiod.

En av motionens intentioner är att underlätta för barn att ta sig till och från fritidshemmet genom stadens försorg. Då dagens riktlinjer för skolskjuts möjliggör individuella anpassningar och andra servicenivåer jämfört med färdtjänst kan en förändring från färdtjänst till skolskjuts medföra att fler barn än tidigare ansöker om resor till och från fritidshem. Inom ramen för utredningen har det inte varit möjligt att uppskatta omfattningen av en sådan eventuell ökning och vad den kan innebära i termer av ökade kostnader. Vidare är trafiknämndens bedömning att skillnaden i kostnad kopplat till servicenivåer mellan skolskjuts och färdtjänst, utifrån antal berörda individer, inte bedöms vara allt för omfattande. Dock kan grundskoleförvaltningens pågående revidering av stadens riktlinjer för skolskjuts innebära att dagens skillnader i servicenivåer mellan skolskjuts och färdtjänst jämnas ut.

Den förändring i riktlinje som föreslås, att skolskjuts till och från fritidshemmet också gäller när elever i målgruppen valt en annan skola än den kommunen annars skulle anvisat, medför inga ytterligare resor eftersom de här resorna redan är inräknade i de 35 500 resor som genomfördes under 2021. Detsamma gäller de färdtjänstresor som genomförts mellan kommuner, vilka också innefattas i dessa resor.

9 Slutsatser

Utredningen visar att det generellt sett är möjligt att organisera resor till och från fritidshem som skolskjuts. Skollagens bestämmelser hindrar inte kommunen att anordna skolskjuts på frivillig grund utöver sin skyldighet. Det är dock relativt ovanligt att kommuner tillhandahåller resor till och från fritidshem som skolskjuts, Stockholm och Malmö gör exempelvis generellt sett inte detta.

Ett antal kommuner har utökat möjligheten att få skolskjuts och ger avgränsade grupper av elever rätt till skolskjuts till och från fritidshem. Som framgår av utredningen är likställighetsprincipens innebörd i förhållande till detta inte prövad. Avsaknaden av tydlig praxis medför att det är svårt att fullt ut bedöma utgången vid en eventuell domstolsprövning. Utifrån likställighetsprincipens generella innebörd kan det dock argumenteras för att det inte bör vara oförenligt med denna princip att koppla möjligheten att beviljas skolskjuts till och från fritidshem till förekomsten av en funktionsnedsättning som påverkar förmågan att transportera sig på annat sätt. En slutsats som kan dras är emellertid att kommunen anses ha ett visst utrymme att själv besluta sitt regelverk på

skolskjutsområdet, under förutsättning att de regler som ställs upp framstår som sakliga och objektiva. Det bör alltså vara möjligt att avgränsa målgruppen till att omfatta elever med ett bestående funktionshinder som på grund av detta har svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel.

Oavsett om resor till och från fritidshem betraktas som skolskjuts eller färdtjänst utgör de en kostnad för staden som helhet. Det kan konstateras att det är möjligt att hantera resor till och från fritidshem inom grundskoleförvaltningens organisation under förutsättning att grundskolenämnden får ekonomisk kompensation för detta. En förändring skulle innebära en utökad administrativ hantering och planering som till viss del skiljer sig åt från ordinarie handläggning. Skolskjuts till och från fritidshem utgår från vårdnadshavarnas arbetstider och inte skolans start- och sluttider som i ordinarie skolskjuts. Skolans start- och sluttider ligger fast under läsåret och förändras inte. Planering av skolskjuts till och från fritids kräver större flexibilitet och att skolskjutshandläggarna har mer kontakt med vårdnadshavarna än vad som är fallet i ordinarie handläggning. Utöver detta ställer hantering av egenavgifter och debitering av ej avbeställda resor krav på ökad administration.

Även om det är möjligt att hantera resor till och från fritidshemmet som skolskjuts finns en gränsdragningsproblematik i förhållande till ordinarie skolskjuts. Om stadens nuvarande riktlinjer för skolskjuts tillämpas fullt ut även för resor till och från fritidshemmet skulle det i vissa avseenden innebära en försämring för berörda elever i målgruppen i förhållande till dagens resor med färdtjänst. Elever som valt en annan skola än den anvisade eller har växelvis boende skulle inte ha rätt till skolskjuts till och från fritidshemmet, vilket de idag har utifrån lagen om färdtjänst. Eleven skulle inte heller kunna få skolskjuts under lov. För att det inte ska bli en försämring för eleverna behöver riktlinjerna för skolskjuts till och från fritidshemmet utformas på ett annat sätt än dagens riktlinjer för skolskjuts.

Färdtjänst och skolskjuts regleras av nationell lagstiftning som avgör vem som har rätt till service och där avslag på ansökningar kan överklagas genom förvaltningsbesvär. Till detta finns en omfattande praxis och allmänna råd som ger vägledning i myndighetsutövningen. En förändring av organiseringen enligt ovan innebär i stället att servicen hanteras inom den allmänna kompetensen¹⁶ med lokalt definierade ramar och beslutade riktlinjer. När det saknas praxis och allmänna råd ställs det större krav på handläggare, vilket kan innebära utmaningar och gränsdragningsproblematik då inkomna ansökningar ska bedömas. Ett avslag på en ansökan om skolskjuts till och från fritidshem kan, som tidigare nämnts, enbart överklagas genom laglighetsprövning. Vårdnadshavare som får avslag på sin ansökan kan uppleva detta som en försämring när det gäller möjligheten att ta tillvara sin rätt. Det kan även medföra utmaningar för skolskjutshandläggarna att kommunicera till vårdnadshavarna att överklaganden av beslut om skolskjuts till och från skola i

¹⁶ 2 kap. kommunallagen

regel¹⁷ hanteras som förvaltningsbesvär medan beslut om skolskjuts till och från fritidshem hanteras genom laglighetsprövning.

En av utgångspunkterna för kommunfullmäktiges beslut om utredning är att resor till och från fritidshem som skolskjuts ska möjliggöra en högre servicenivå med hänseende till exempelvis ensamåkning och fast förare jämfört med färdtjänst. Grundskoleförvaltningens pågående revidering av stadens riktlinjer för skolskjuts kan medföra en mer restriktiv hantering av ansökningar om ensamåkning och fast förare. Detta kan innebära att resor med skolskjuts inte kommer att ha högre servicenivå än resor med färdtjänst.

En annan utgångspunkt för kommunfullmäktiges beslut var att en förändring skulle bidra till ett minskat antal myndighetskontakter för vårdnadshavare. En förändrad organisation skulle visserligen medföra att vårdnadshavarna endast har kontakt med en förvaltning (grundskoleförvaltningen) när det gäller ansökningar om skolskjuts till och från skola och fritidshem. Många vårdnadshavare skulle dock även fortsättningsvis behöva ha kontakt med trafikkontoret gällande färdtjänst som fritidsresa, vilket inte skulle innebära en minskning i antalet myndighetskontakter.

För att en förändring från färdtjänst till skolskjuts ska få avsedd effekt, det vill säga innebära en förbättring för berörda elever, kan det konstateras att det krävs att riktlinjerna för resor till och från fritidshem behöver skilja sig åt från övriga skolskjutsriktlinjer. För att undvika försämring för målgruppen behöver riktlinjerna för skolskjuts till och från fritidshem avvika från ordinarie skolskjutsriktlinjer på flera grundläggande punkter, exempelvis beträffande anvisad skola, skolskjuts under lov och vid växelvisboende i annan kommun. Olika riktlinjer kan skapa gränsdragningsproblematik som behöver omhändertas. I praktiken skulle det exempelvis kunna uppstå en situation där en elev som valt en annan skola än den anvisade inte har rätt till skolskjuts till och från skolan enligt ordinarie skolskjutsriktlinjer men däremot kan ha rätt till resor till och från fritidshemmet.

Utifrån ovanstående går det därför inte att med bestämdhet säga att den presenterade organisationen skulle innebära en upplevd förbättring för varje enskild elev och vårdnadshavare. Förändring i möjligheten att överklaga beslut samt grundskolenämndens pågående riktlinjeöversyn, vilken kan medföra mer restriktiva bedömningar, kan bidra till denna bedömning. Vidare är det möjligt att kriteriet funktionshinder som enda grund för skolskjuts till och från fritidshem kan medföra att vissa vårdnadshavare upplever att staden inte hanterar alla barn likvärdigt.

Ur ett barnperspektiv är det viktigt att hitta lösningar så att resor till och från fritidshem kan anpassas utifrån de individuella behov som eleverna i målgruppen har.

¹⁷ I [riktlinjer för skolskjuts för Göteborgs Stad](#) framkommer att beslut om avslag på grund av organisatoriska eller ekonomiska svårigheter, för en elev som valt en annan skola än den kommunen anvisat till, överklagas genom laglighetsprövning enligt kommunallagen.

10 Referenser

SKL (2014), *Skolskjutshandboken – Trygga, säkra och kostnadseffektiva elevresor*

SKL (2012), *Färdtjänsthandbok*, Kommentus Media AB

Strömberg H. (2014) - *Allmän förvaltningsrätt*, Liber